Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 23 ИЮНЬ, 1984 ШУ. ● № 75 (6953). Мах 3 кеп.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

Нохч-ГlалгlайАССР Министрий Советан облсовпрофан тlейийцача постановлене тlе балгаддьанчад 1984 шера 18 июне хьагlотташ доакъар кийчдаре йола месячника задени 51 процент кхочашдьа хилар, хlьта цох йол — 38 процент, сенаж — 86 процент, бьцц хьвар — 34 процент.

Доакъар кийчдара белхаш дика ду Надтеречни, Наурски, Шелковской, Урус-Мартановски районашкарча боахамашца.

Цунца цхьана балгалдьакхад Грозненски, Назрановски, Малгобекски, Гудермесски, цхьайолча кхьхе районашкарча боахамашца доакъар кийчдара белхаш кlанз мала лаладеши лерттlа вlашгlахьдьахан ца хилар.

Доакъар кийчдеча лелаеча социалистически хьа итогашка в хьэжа, Нохч-ГlалгlайАССР Министрий Советан облсовпрофан месячника кхав кlиргlа итогех котьяьннараш а ларзlа республикански газеташ тlа чlоагlдьча Сийлен улга тlа яьхай районашки эгтара дукхаггlа доакъар кийчдаь боахамаши.

Районаш:

НАДТЕРЕЧНИ,

цуна хьалзара меттиг яьнневай;

ШЕЛКОВСКОЙ,

НАУРСКИ,

шарне шоллагlа меттиг яьннавай.

Боахамаш:

Надтеречни района «Гвардейский» совхоз;

Надтеречни района «Калиновский» совхоз;

Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз;

Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз;

Наурски района «Россия» яха колхоз;

Наурски района «Красное знамя» яха колхоз;

Наурски района «Победа» яха совхоз;

Урус-Мартановски района Мичурина цlергlа совхоз;

Новый-Юртовски района XXII партсъезда цlергlа колхоз.

Республикански юртбоахама ведомствам, горисполкомашки райисполкомаши, районни агропромышленни объединенеш, боахамаш кулгалхой декхарийле ба гlожен мошан доакъар кийчдара а техника оасарле лакха йодаш лелаера а дола белхаш ма доаггlара вlашгlакьдаза.

ХЬУВКЪАМ—84

НИКЪ ДИКА ХИЛБА ХЬА, КlИ-МАРС!

Дlадахача кlиранддийвахьа, геттара бийса яхачул тlехьагlа чухаьчар Стороженко Юрий. Из хьачувсалаш наlар тlа латтар цун воl. Дав бе боалла божкха цlов бlаргэ а байна, гlадвахьа тlоараш вlашагlтехар цо.

— Папи, сона бахьий lа яз? — гlадвахарах сийрдадаьннадар кlаьнка бlаргаш.

— Кхы хьанна бахь аз ер, — велакъежар да. — Хьо ма вәрий ялат чуэца водача са никъ дика бийцар.

Цу дийнахьа «Коминтерн» яхача шелковской колхозе беррига механизатораш гарэкха хьалхашкарча майдан тlа гулбеннабар. Геттара lуйрийна цига баьхкар юртахой, районера хьаьший. Стороженко Юре воl юкъе а волаш болча станицерча школьниех дукха бераш. Кlаьнкашен йиlигашен ялаташ чуэца доладаларца дег тlара даьнъала бийцар шоай дай, толамаш доахалда яхаш ловлаш даьхар, хlаьта эггара опытнегlа волча механизатора Стороженко Юрийнен укх шера дукхьашка ялаташ чуэцаш волча къонача комбайнера Пономаренко Петри онзаш делар.

Хьагlаттар кlиранда Уборочно-транспортни комплексерча лаьрхlа вlашагlьеллача группо прокосаши обносаши йир, ялат хьакха доладала мара ца дезаш дика кийчдир кха. Ди фо долаш дlр, сагайа морхех кlема дацар, дошо бесса эlаьараш тlамехкайора маьлхо. Хlаьта а Юрийна кlезиг-дукха хьацар даьннад. Ца дала а ма дезар, мел бехктонхаме минут я хой хьона ер?! Из дlадоладаларга чlоагlгlа сатувсаш хьеж къона комбейнераш Мадашев Лаьчен Пономаренко Петри. Тайнка дlайолаелар Стороженко комбайн, геттара lолохйир жатка. цхьа юкъ йоаллаце а юкхаш тlа тlолла дlадижар маьхка кес. Хlара сезоне ялаташ чуэцаш хиннав, хlаьта а нердача шера нерда хул цуна из болх. Ялаташ чуэца доладеннача хьалкарча дийнахьа лелаьча социалистически яхьа саракhа итогаш йир колхоза профкома председатела Василий Иванович Третьяка. Чlоагlгlа эсьеш, наха хьалхашна карара кара тела лыкпел эггара дукхагlа ялат аьрдача Стороженко Юрийна дlаелар. Ниттa сийдеш тlаийцар колхозни хьатта ялата эггара хьалхара тоннаш яхьаш воагlа водитель Яхъяев Илез. Укх шерагlа хьувкъамаз лоархlам дlаболабеш дола контанци цун цlергlа яздир. Кагийча наха бегаш бу: «Колхоза историена юкъеяхийтар lа, Илез, хьай цlи».

РЕПОРТАЖ

Колхоза председателa Николай Александрович Юшкова кабинете шийло я. Хlаьта а ялаташ чуэцара сухало йовхал тел. Кабинете хьачуваьннача моллагlчо а эггара хьалха хоатт ялаташ чуэцара балхаш мишта лел? Хадданза арадувлаш бюллетень. «Молнеш» къахьегама листокаш яле а, ялаташ чуэцара гlулакх мишта лел, оалаш ма дарра «дoин дlьгара» ха лов хlаранна. Н. А. Юшков-м колхоза председатель хилaрал совгlа, уборочно-транспортни комплекса начальник а ва вай.

— Ялаташ чуэцеча зулгалделга керттерча специалистех моллагlча цхьаннена тlадехнара практика районе дlаьлкха дукха ха я. Хlаьта ялаташ чуэцача хана колхоза председатель а совхоза директор цу балха юстара хулар, — ялаш дийцар тхона парте Шелковской райкома секретара Петр Герасимович Коломейска. — Ялаташ чуэца болхараш сийленга накъабоахаш дlайолаш ялаташ чуэца сезон. Нитта безбеш дlаболабир из болх «Коминтерн», «Красный пахарь», «Червленский», «Путь к коммунизму», «Каргалинский» совхозашка.

— Дерригача боахамашка, — йоах дlахо П. Г. Коломийцева, — ялаташ чуэцара нийса планаш оттаьй, уборочно-транспортни комплексаш вlашагlьехкай. Парте райкома бюрос выездной сессешта массе оагlорахьара хьона а хьожаш, чlоагlъю уж планаш. Цхьатарра цlенхаштта къестаду дерригa дешаш — техническа, идейно-кхетама, культурно-массови, бытовой гlулакхаш дар. Пресс-бюллетенаш арахеш, шерра дlайоаржаю хьалхалаттарий опыт. Ялаташ чуэцара болх деррига дешаш чулоацаш делабар мел гlойленагlа да хьахьокхаш дола белгалара массай ер да. Дlалархlал оаш, хlанзза мара чуэца дlа а дойладеннадац, хlаьта райоhе хьекха lобилла боалаш латт ерригача 4064 гектара тlара мукх. Массе метте арда болабеннаб.

— Тхо хlанзза хилар кхай тlа. Мала бlаргазайра тхона цига ялаташ чуэцача юкъерчая доацаш даьга лоацарен совгlа. — йоах колхоза председателa Н. А. Юшкова. — Хвалгъа тlахьожамхой, комсомольски прожектористаш, профкома председатель, юрта Совета председатель, парте райкома секретарь, комсомола райкома секретарь, парте райкома ши инструктор. Уж lодагара бу аз вайцига ялаташ чуэцара балхашта мел чlоагlа уйла тlайохкийт белгалдаккхар дукха. Партийни комсомольски болхлой-м вlаьла буйца а сенна бузц! Уж-м, оалаш ма дарра, шоай балха малаьга диллача а ма бий деррига гlулакхашта дуккха тlабьеьна хана бехаш. Стакшера моллагlа цар хьох кхета а, ялагий гlулакх мишта лел яхаш хеттаргда хьона. Совцагlа lотlатеда хlана доаццаш ерда аз шута. ерригача 18 а колхозни уборочни экипажий цlерош массанена а йовзаш я.

Белгала, да а ма дий из-м мишта, «Коминтерн» яхача колхозе цхьатарра. терахаш а ца лелаш, такиякхова ца а яхаш дlаболабедар ялаташ чуэца. Хlара кхай тlа эггара хьалха мел доал хьажа кlезиг-дукха оард ялат. Из боарам ба. Нагахьа сайна комбайнеро цул дукхагlа оардий, цунна поощрени ю. кхы тlа а ях лу. Лоацца аьлча, материальни моральни стимулировани бе-бе формаш буксоцпаш хьахулача цхьан счетага чулацийтай — 1057 гектара тlара ялаташ лоацначи ханашка чуэца.

К. ШАМХАНОВ.

СУРТАШ ТlА: ялаташ чуэцача хьалхарча дийнахьа лелаьча яхье котваьна Стороженко Юрий. Касарех улла ялат оардаш латт.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Социалистически яхь дийник

ИЮЛЬ БЕТТА ЧОТАГlА

«Шера яхи эзар метр буруэ а тохаш, цхьан шерех ах шерен социални йистейоалкхаргъ» яха инициатива вай республикерча буруэ тохаре балхий управлений коллективашта юкъе эггара хьалха дlайолаьча Старогрозненски УБР бурувдеттарашна къахьегта дика къахьег цхьайттаалагlча пятилетка дагьлагlча шера. Цхьаннхи бутт дlабахийтац цар шоаш укх шера тlаийца доакхий социалистически декхараш тlехкхочаш ца дей. 21 июне цар рапорт делар буруэ тохара хьалхарча ах шера план кхочачаьрах. Цу юкъедаэча денойка планагlа лаьрхlачул совгlа тохаргда 1200 метрал чухьахьа доалаш буруэ.

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенешта хьажара къахьегарца лоя а луш, къахьегами оасарле лакхьара план воркl процент тlехкхочачаьла УБР коллективо. Буруэ тохарга дlабода мах планегlа лаьрхlачул 0,6 процент лох а бе, цу цу доладелча дика 61 эзар сом пайда баьб цо пачхалкхана.

Укх толамаш дака вlашгlахьдьаьнад хьанар кхо ца дей буруэ деттача бригадина къахьегарах, цар къахьегами социалистически яхь дика вlаштlехькхарах, буровой оборудовани балха хаьа ледала пайда ийбарах, къахьегамаш производственни дисциплина ма хетта дика чlоагlъярах. Уж дерригa гlулакхаш тlехкхо а долаш, УБР буруэ деттача бригадашта юкъе хьалхача социалистически яхье хьалхара меттиг лаьцкай буровой начальника Шулишин Иван Макарович керте латтача комсомольско-молодежной бригада коллективо. Хlанз сентябрь бетта юкъегlа буруэ тоха я ца. Ер цу халаделча дено хlанз хьайна совгlа цо тоxий 320 метр буруэ. Нитта дика хьа а хьетаи июлен августех четагlа буруэ тохаш я буровой начальника Воробьев Николай. Рожков Геннадий, Черемухин Николай керте латтача бригадий коллективаш.

●

ХАНАЛ ДИККА ХЬАЛХАВАЬННАВ

Дерригача технико-экономически хьокхамий дьакъе пятилетка дагьлагlча шера тlайийца декхараш тlехкхочайден ба Нохч-Гlалгlайгlишлашуправлененачуйолагlча Грозненски железобетона конструкцей завода болхлой. Товарни продукци арахецара йола ах шера план хиннa нийн да хьалха а бехка кхочачаьен ба уж. Ер цу доладелча дено хlахалехьа планы совгlа цар арахийцай 240 эзар сом мах товарни продукци. Нормативно-цlена продукци хьалра плана 105 процент кхочачаьен ба уж. Лоархlачул совгlа арахийца лаьрхl 76 эзар сом мах ца продукци. Къахьегама оасарле лакхьара плана лаьх процент тlехкхочачаьнай цар.

Хьанаре хьа а хьеннай, ах шера плана хlинчул дукха хьалха кхочачаьнай И. Бугаев, Х. Хабиланов, Л. Семенова, Н. Шатунов керте латтача арматурщикий, формовщиковий, шлифовщикий, столярий бригадий коллективаша.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТО ТlАЙИЦАБ «РАЙОННИЙ ГОРОДИЙН ГАЗЕТИЙН БОЛХ ДlАХО ТОАБАРАХ» БОЛА СОЦАМ.

Соцам тlа белгалдоах, советски кепайоазон эггара дукхагlа йола изданеш йолча районний городийн газеташ хьинаре дагъа лоацаш хилар къахьегамхошта коммунистически кхетам луча, КПСС экономически социальни политика толаме чакхъяхара уж оардагlйоахача. Хоалуш лакхьеннай цу изданей авторитет, шерра дlалайзад наха.

Цунца цхьана царех дукхадарашa дерригнеца лоlам биц читателашта, эсала дувц моттигерча вахарах, партийни организацей дукха самаш долча балхах, централлни областной газетий кхеш хиа гlерт. Дукхача газеташ тlа тlагlолла, схематично дувц города а юрта а къахьегамхоех, нагахьа мара арадахиц къахьегамхой лисьмош. Кастаста цар оагlош йизе хул заседанеех совещанеех йола йlаьха отчеташ, кхыча изданеш тlара хьегlалзадьараш.

Районний городийн газеташта деш долча партийни кулгала боарам дика хилац КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо дlадехарашна хьежна. Парте цхьайолча горкомашен райкомашен бизза пайда ийбац шоай кепайоазон организаторски кхетам баларен социально-экономически декхараш кхочашдара къахьегамхой оарцагlбахара торонех, де доаггlача тайпара гlо дац цар проблеми йоазоний действенность лакхьяра, принципиально уттадац критика игнорировани ярен тlеlаьрен фактех дола дешаш. Дlаьлнаац редакцешта кlелигача гlулакхашта опека яра, журналисташ цар керттерча декхарашта тlерабахара практика.

Кхоачам болаш квалифицированни кадраш ац районни кепайоазон. Хlанз йолаш йола журналисташ кийчбара система эггара хьакха районний городийн газеташ lалацдара тlеэрзаьяц. Ерригa партийни советски органаш яц моттигерча кепайоазон материально-технически база дегlайсалаьра, редакцей типографей балхахой къахьегама хьалаш быти тоаяра е йоаггlача бесса йовхо еш.

КПСС ЦК декхарийла яьй союзни республикай Компартей ЦК, парте крайкомаш, обкомаш, окружкомаш, горкомаш, райкомаш, районний городийн кепайоазон балхацара белгалдаь кхоачамбараш дlадахара тlадерзадаь гlулакхаш де. КПСС ЦК соцам тlа аьнад, цун керттера декхар латт парте чура а арахьара а политика кlоаргга дlайовзийтарах, КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК июньски декабрьски (1983 ш.), февральски (1984 ш.) Пленумий решенеш толаме кхоачашъяра къахьегамхой оарцагlбахарах.

КПСС ЦК вертагlдьккхар, районний городийн газеташ советски кепайоазон система лоархlаме звено, районашки городашки экономически, социально, культурно дегlаьаре политически кулгаддара йола партийни комитетий эффективни инструмент, коммунистически кхетам баларен общественни уйлашта формировани ярен низ бола средство, цхьаннa хlамах хувиа йиш йоаца моттигерча вахарах йола информаци дукъяла хьаст хилар.

Парте горкомашен райкомашта декхарийла я шоай газеташта деча кулгала боарим лакхбе, цар балха кийса достам тела, боахамен кхетам баларен балха дикагlйолча образецашта пропаганда еш йола, кхоачамбоацараш гучадоахаш йола публикацеш хьинаре хьалдаца, цар оперативно а гlулакхаца а реагировани йита гlерта. Цlенхашта хаттараш де деза газетий критически выступленешца инкарло лелаеча гlулакхаш тlарча хахага. Тоабе беза журналистски кадраш хьархара, уж балхаш тlа дlанийсъяра, кхетам балара болх. Къаьстта теркам тlабахийта бола журналисташта идейно-политически закалка яра, цар профессиональни говзал лакхъяра, царна партийни бехктохам кхетабеши принципиальни хургболаш кхетам балара. Шерагlа практикана юкъедоаладе деза партийни советски кулгалду балхахой хан-ханнахьа редакционни коллективашца, рабселькорашца вlашагlбеттабалар, районний городийн вахара актуальни дешай хьакъехьа информацеш елга. Дамьйовххо е еза редакцей типографей балхахой материально-бытови хьалаш тоадара.

Союзни республикай Компартей ЦК, парте крайкомашта, обкомашта боьъо еннай шера хьожадаьча наькъата фондага хьежна районний городийн газетий боарамн переодичности хувца.

Районний городийн газетий де дезар да:

керттера цхьа парте хьалхашка оттадаь бlаргагlа дола хакьбоахама, социально-политически, кхетам балара дехкараш кхоачашдара районний городийн къахьегама коллективашта беш бола болх дlагойтара тlабахийтар. Юкъьянцарча партийни организацей организаторски, идейно-кхетам балара балха чулоацам кlоаргга бийцхар. Ма могга гlо де деза организованность, порядок, дисциплина чlоагlъяра, къахьегамхой политически къахьегамен инициатива дегlайоалаяра;

плановой заданеш толаме кхоачашъяра а тlехкхочашъяра а, къахьегама оасарле лакхъяра, продукцега дlадодар лохдара, цун дикал лакхъяра, договорни декхараш кхоачашдара лаьрйна социалистически яхь лелаеш шеррен масса оагlорахьарей дувцар. Ресурсай, материалий, бийдала, энерге дерригача тайпай кхоам бара, боахама расчет, бригадни подряд, къахьегам вlаштlехьбаккхара кхьйола прогрессивни формаш юкъейоалаяра тlагlертта хьовсам лоаттабар;

колхозашен, совхозашен, агропромышленни комплекса предприятешен организацешен кхачам програм кхоачашъяра беш бола болх, юрта социально-бытовни культуран дакъе хувцамаш лара актуальни проблемаш я теркама юкъмоттите лоаттае езараш;

советски вахара образа, коммунистически морала нормашта хьадда а читатела кхетадеш дола а масалиш а кхуваш пропаганда яра чlоагlъяра. Гlулакхаш хорта боалаш леладарен бехктокхи ца лархlарен, общественни пайданерча къахьегамах къехара, шийна харарча гlулакхах харцахьарча гlулакхашта пайда ийбара, общественни доалахьена тlакхуадара, пьянства, хулиганства фактаашта, шоай чулоацамах уж антисоциалистически хиларагlа тарра, зийнe а доаггlаоацa атмосфера хилар;

партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, правоохранительни органий балхаш цар тlайийча решенехи, моттигерча вахара эггара лоархlамерча собатехи нердадарехи районашка а городашка а бахача наха хан-ханнахьа информаци яр;

читателашцарен рабселькорий активашцарен редакцей бувзамаш даим чlоагlдар, къахьегамхой предложенещтеи критически замечанештеи чlоагггlа теркам тlаехийтар. Хьадийллача письмон денаш, читательски конференцеш чакхйоахилга, бахача маха чlоагггlа хьанит долча дешай хьакъехьа партийни, советски, боахамий кулгалхоша газетий оагlош тlа выступленеш елга практикана юкъедоаладар.

СССР Лаккхехьарчен юкъерчен лаьрхlачa образовани Министерствана тlадиллад университетий журналистика факультетийн отделений дешара — кхетам балара процесс КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенешка хьежна тоаяра, цар ориентаци эггара хьалха районний городийн газеташта кадраш кийчъелга хилийтара тlадерзадаь гlулакхаш белгалдоахилгеи кхоачашделгеи. Парте горкомашен райкомашен, СССР журналистий Союза организацешa шерагlа пайда ийбе беза кепайоазоне болх баь а цу балхаца безам болаш шоаш хилар хьахьекха а бола болхлойи юрташкарен нагирхой журналистика факультеташкен отделенешка деша ахийтара целевой направлене боьлонех.

ТАСС, республиканском информационни агентствашта тlадиллад районий, городий, вlашагlтаха, округай газеташ, цар географически зонай спецификен экономикен теркал а еш, актуальни а чулоацаме а йолча информационни иллюстрационни материалашца lалашъяра гlулакха порядок оттаяр. Партиздатон «Мысль» яхача издательствай вlаштlехьдаккха деза «Журналиста библиотека» арахецилга.

Союзни республикай ЦК, парте крайкомаштен обкомаштен союзни автономни республикай Министрий Советашта, крайисполкомаштен, облисполкомаштен, СССР издательствай, полиграфе, книжни торговле гlулакхашта йолча Пачхаьлкхен комитета, СССР бузама Министерствана тlадиллад, цу гlулакха хиланза дардоаца хьалаш долча моттигашка доалаш районий, городий, вlашагlтеха газеташ республикански, крайн, областий, городий, районашта юкъерча типографешка арахецарта доаларен полиграфически предприятеш царна кхоачам беш йоацача помещенешкара араяхарен ориентаци а еш, 1986—1995 шерашта лаьрхlа йола хьадьдача регионa эггара рациональнегlа йола районий, городий, вlашагlтехача газетий материально-техническа база дегlаьхара схема оттаяр.

Вахача наха кхы а дикагlа информировани яра могадаьд районний городийн газеташ тlа рекламни материалаши объявленеши шерагlа арайоахилга.

ОФИЦИАЛЬНИ ВИЗИТАЦА

СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо вехарах 20 июне официальни визитаца Москве венав Французски Республика Президент Франсуа Миттеран.

Аэродроме Ф. Миттерана накъъбалар: КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, СССР кхыча мехкашкарча гlулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР культура министр П. Н. Демичев, кхьбола официальни нах.

Аэродромера Кремле вехар хьаша.

Кремле, Йоккхача Кремлевски дворец хьалхашкарча майдан тlа, Ф. Миттерана моаршал хоатташ вар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель К. У. Черненко.

Кремле вlашагlкхетача бар А. А. Громыко, Г. А. Алиев, В. В. Кузнецов, П. Н. Демичев, СССР Министрий Совета хьалхара заместитель И. В. Архипов, кхьбола официальни нах.

(ТАСС).

ДоттагIала хьале

21 июне Йоккхача Кремлевски дворецe Французски Республика Президента Франсуа Миттерана сийна шу оттадир СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо.

Ф. Миттеранаца бар накъъа воагlача цунна улувбаьна бахьна французски официальни нах.

Советски оагlорахьара шун тlа бар К. У. Черненко, А. А. Громыко, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, Г. В. Романов, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель И. В. Архипов, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумен СССР Министрий Советен Председателий заместителаш, СССР Лаккхехьарча Совета палатай председателаш, СССР министраш, СССР Пачхаьлкхен комитетий председателаш, кхьбола официальни нах.

Шун тlа къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос.

К. У. Черненко къамаьл

Лоархlаш вола господин Президент!

Лоархlаш дола французски хьаьший!

Накъъостий!

Дика хеташ моаршал хоатт оаха Французски пачхаьлкхенна керте латтачунгеи цунна улувбаьна бахьхача Франце боккхийча пачхаьлкхени политически деятелашкеи. Дика бахк ба шо Москве даьхка. Пайдана йолча традицешца йlаьхий я советско-французски отношенеш. Каст-каста вlаши юкъе, цу даькъе пачхаьлкхенашта керте латтарашта юкъе а хула контакташ — цу традицеех цаl, хlаьта тхо из ца хадара тlехьа а да.

Хlамахи шоаш ма дарра теркал даьчуа тlехьагlа, — хlаьта цlенхашттарча политикех из аьхха нитта мара хулийла а дац — мукlарах де доагlа, СССР-и Франции вlашагlа къоастаеш дукха хlамаш хилара: общественно-экономически лоаттамаш идеологеш бе-бе хилара, кlезигача лоархlаме доацача дунен халкъашта юкъерча дукхача дешашкара балхалоаш.

Цхьабакъда, цу политически реализмо аьд декхарийла ву, вай шин мохк вlаши гаргабуташ дукха фактораш а хилар. Хьалхарча аргlанна, из да тlемашта юкъе эггара халагlа хиннача тlем тlа цхьана лоаттабаьча къовс-

(Нисъедоалар 2-ча оагlо тlа).

ДоттагIала хьале

(Нисседоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

ване чIоагIденна советски французски халкъий доттагIал. Иштта уж да массе тайпарча доакъошка тахан леладеш а вIаши пайда луш а дола дукха бувзамаш а обменаш а. Из ба тIемал тIехьагIа Европера дешаш къоастадеча дакъа лаьца мехкаш, ООН Кхерамзлен Совета членаш, ши ядерни державаа хилавах тарра, махкар лорабара хьалхара СССР-ей Францей къастта бехктокхам а. Цу тайпара йтог гуш я: бIарчча хьанийцача вай юкъмоттига баланс конструктивни я, къаьстта а, нагахьа санна хана IIаьхха юнь хьайнача. Вешта, тахан дIайолаецачча переговораша а бакъ ма дой из-м.

Советски Союзон Францей вIаши дага а ювлаш леладеча гIулакхаш шоай белггалара фост даьд разрядка чIоагIлуш хиннача хане дунен халкъашта юкъера гIулакхаш ьттув болча тайпара дегIаахара. ТIаккха, вонх оагIорахьара, советско-французски отношенеш юхаювлаш хилча, из пайда луш дац е вай шин мехка а, е дунен халкъашта юкъера хьал тоадара хьаштаьшта а.

Уж шаккхе а истина дагадохар лоархIаме да хIанз, массанена а довзаш долча бахьанегIа дунен тIа ядерни тIема кхерам боккхагIа кулаш латтача хана. Из кхерам юхатохарал, адамленна тIера дIабаккхарал сийлехьа а долаш дехкар дий бехктокхамеча политически пачхьалкхенийн кулгалхой. Оаха вона ядерни державашна, цу даькъе Францега а, предложени еннаяр ядерни тIема кхерам кIезигбара тIадероадаьча вIаши юкъерча гIулакхий белггалара пормаш къовбалъяра хьакъехьа барт вIаштIехьбаккх вай аьнна.

ХIанз хьахулаш латт керда къизагIа бола, хIана боелар космосера бола кхерам. Гаьнна хьалхагIа дена сед къаша хкача. Вселение къайленаш хьагучаяха гIийртача адамлено ядерни тIема кхерам цигара Iочубайтар духьа даьхад космос карьерьяра даькъера селла доккхий толамаш? Тхона хетачох, Советски Союзаген Францеген дукха хIама дулургда из вIаштIехьа ца далингара. «Альтернатива йолаш я — из я космосе герз ца дахкийтарах йола соглашени, космически вренах духхьал адамлен иразз ихоллашаш дар духьа мара пайда ца эцийтара низаш вIашагIтохар. Цхьана космически кикъ бахь гIулакх дола вай ши мохк космос машара гIулакхашта тахкара даькъе дика масал гойта йиш йола ба.

Деррига мехкаштен халкъаштен, тIехьарча эргIагIа доашаш европейцашта а, бокхкача лоархIаме да ядерни герзашта довзуа оттадарен уж кIезигдарен дехкар. Из дехкар кхы а сагатагIа эттад американхаша женевски переговораш юкъагIъяхар бахьан долаш.

Кхерамале чIоагI ца ярал совгIа, мелъяй из массанена а Малхбузен Европа цхьадолча мехкашка керда американски ракетно-ядерни герз оттадар бахьан долаш. Оаха цхьатара лархIац Францийн шоайцига американски ракеташ уттаяйташ дола мехкаши. Цхьабакъда, шоашта доагIача даькъа бехктокхаме я, шовй мехкашка американски ракеташ чуйитаеце а, уж оттаяра планаш поашта могачох хьаллоацаш йола правительстваш а. ХIаьта уж уттаеш я, тIема дежурстве уттаю ракеташ, переговорашта тIехь-тIехьа дукагIа уттаю духьаленаш.

ХIанз эттача хьала кIалхардовла нийъ бий? Тхо дог тийша да, из лохалургболаши лаха беэаши хиларех — хIаьта цу хьакъехьа цкъа дийца а, Iийнадац. Цхьабакъ-да, цу гIулакха эшараш массар беза йхаш хIана цхьайолча малхбузехьарча столицашкара хьаьт мелд а хьахоза алхха хабараш дац. СССР хиина яьнича е хулаш латтача факташта хьалхашка ца оттае нийча хилара тешал деш дола гIулакхаш да эшараш. ТIахьожаь латташ «першингаш» а тхьамаш дола ракеташ а йолаш, кхы тIа а США шийцхьан оагIорахьарен вIалла конструктивни йовцеи позици хувва лаьрхIа яц яхаш, хьакхайкадеш а латташ переговораш е тхога яхаш хилча, тIаккха из — шийтайпара ультиматум я. Советски Союзаца къамаьл дара цхьанна а оагIорахьара мегаш метод яц из.

Леладе дезараш переговораш е йиш хургйолаш яр ловлга шаьра хьахьонхаш дола белггалара практически гIулакхаш да. ТIаккха оаха я юха доахаргдар Европе керда американски ядерни герз гучадаларца дувзадешна тхо чакхдаханза ца доалача даьна гIулакхаш. ГIулакх, цу тайппара, ВIашагIкхийттача Штаташка, НАТО мехкашка хьежаш да.

Iа, господин Президент, Советски Союзе Хье визита волча хана турпалча городе Волгограде ваха а цига фашизмана духьала баьча эгара лирагIчарех болча цхьан тIем тIа шоай корташ Iодехкараш сийдеш дагабоха а ловш хилар аьннадар Iа. Цунах оаха юкъара котало йоаккхача советски наха лаьцача даькъа француззаша хам беш хилар лоархI.

Укх июньски деношка Европа дукхача халкъашта дагаух немецко-фашистски агрессора духьала цхьана къовсам лоаттабаь бирса хилаш. Советски наьха дег тIа кIоарга муъ битаб 1941 шерарча июно, гитлеровски Германи тийшача балхагIа тха мехкаха летача хано. Советски халкъои цун кулгалхошей долла хIама дерга ииламо хIама кхы цIаккха а цхьанна тайпара а ца хилийтара.

Вай деношка Малхбузехьара цхьацца бараша шеной тIа оттаде гIерт гIом чакхбаьначул тIехьагIа Европе вIаштIехьдаьнна территориально-политически гIулакхаш. Из Iалаьмате кхераме гIулакх да. Цу ойлангарча дешах дувцараш тхай Францей массаза а вIаши кхетадеш хиннад. ДIако йодача хана а из кштта хургхиларга догдаха лоаьра.

ХьагIадовгIача шера вай массане а белгалдоаккхаргда фашизм эша а а яь яьнххача Коталон шовзтъа шу дизар. Бозача мрьха кхьачай из! Из йоаккхача антигитлеровски коалице деррига халкъаша лаьцача даькъа, французски патриотий турпалала лоархIам оаха байбац. Цхьабакъда, шено йоацаш да юкъара моастагIа эохавеча Советски Союзо хоадамбалашагIа дола даькъа лаьца хилар, Советски наха шоай мехкарийн кьоннийи ткъо миллион са дIаденнад машара беркатах пайда эцара, сатийнна болх бара, паргIатта бахара йолча шоай а дукха халкъий а бокъонах.

Оаха чIоагIа хам беча машаро Советски Союзе тхога йиш хулийт дукха миллионаш бокча къахьегамхой бахара материальни духовни боарам тIа-тIа лаккбе Iалаьмате дукха хIамаш да тIаьнийга деш демократи эргайоахаш тоалра. граждакий шовй паргIатонаш йокхагIа яра, сага бокъонаш, цу даькъе къахьегара, дешара, унахцIено лоаяра яраш а, тешшаме Iалашъяра. ХIанз советски наьха кхаь новкхала хац хьабе болх ца хилар, кховнарча денах тешам ца хилар, тхов-кIийле йоацаш бисара кхерам, берашка фу даь дешийтаргда, унакхоа дарба дарах боаккха мах миччара лургба яхилга фуд. ТIаккха бегбоахаш деладела догдовгIа тха, сага бокъо-ний даькъе тхоашта хьехам бала гIертарех. Тхоай гIулакхаш оахиш къестадара нола бокъо оаха яьккхай революцешта юкъе эгтара сийлехья йола революци а яь, интервенташтем агрессораштен духхьала лоаттадаьча дарача тIемашка кIалхаръяьаккхай — цудухьа оаха цхьанцена а мегийтаргдац тхоай гIулакхашта юкъегIертар.

Господин Президент! Дунен халкъашта юкъерча проблемаех вошта хетачоа тахан вай дагадовларо йиш хулийт, аьнна хет сона. Советски Союзан Франции шакхе а вIаши дагарлараш кхы а дикагIа кхетаде а хIаьта, хетаргахьа, дунен халкъашта юкъера хьал унахцIена дара, тешам хургбола гIулакх чIоагIдара цхьатарра низаш тIадахийта а гIерт аьнна ала. Иштта доагIа из цхьана леладеча еррингевропейски гIулакхий, цу даькъе шинна а пачхьалкхена толам балар ловш йолча Стокгольмски конференце балха а, процесс дIахо яхьара. Иштта доагIа из кхоаккамеи доьний, эггара хьалхарча аргIанна СССР-он Францей чIоагIа сагатдеш йолча Гаргарча Малхбоалерен Центральни Америкерен кхуврчаш дIадоахаргдола наькъаш лахара а. Со, хетаргахьа, гIалат варгвац, кагахьа санна хIанзарча, дунен халкъашта юкъе дегIаахара Iалаьмате бехктокхамеча атаве дунен тIара хьал унахцIена дари, тIема кхерам кIезигбара гIулакха юкъе Советски Союзон Францей доккха дакъа лацарга сатувсаш да халкъаш аз аьлча.

Укх шера 60 шу дуз СССР-ан Францейн юкъерча дипломатически отношеней. Гучох, из деза ди вай мехкашка белгалдоаккхаргда советскийн французскийн халкъашта юкъе латти доттагIали безаме гIулакхаши чIоагIдара уйла а йолаш. Шин оагIорахьара цхьаьй леладеча гIулакхаша шинна а пачхьалкхенна новкъостал ду боахама, Iилма, техника даькъера дукха проблемаш къестае, культурана карагIдаьнараш вIаши дIа хьа ийде. Тхо цу тайпара гIулакхаш дIахо а леладара тIехьа да, дIахо уж дегIадоаладара тIехьа да. Хетаргахьа, советски французски специалистий вIаштIехьдаргдар цхьана 2000-ча шерага кхеччаца цар керда оагIош хьагучаяха. Деррига а чулоацаш аьлча, вай вIаши лелаеча отношенешка итташ шераш Iоаль налатал хам беш леларе тIехьа да тхо, шинна а оагIорахьара къа я хьегаш из сбалра а французски советски цаха юкъе моастагIал доккха кочара тешам боабен гIерт хила чакх ца далийтара а тIехьа да тхо.

Вай переговорех хьалхнараша дикахетар долда вай мехкий халкъашта, машара, цхьатарарча бокъонегIа цхьана гIулакхаш леладара, Европен деррига дунен тIей кхерамале чIоагIъяра хьашташ деен долаш мел бараша сатийсараш кхоачашхила.

Мукъаба сона кад тенъабе:

Хьа моаршалла, господин Президент!

Беррига французски хьалхий моаршалла!

Французски халкъа аьттув баларен иразен хьамара!

СССР-ан Францеи юкъера цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIадахкарен доттагIал чIоагIдаларен хьамара!

* * *

Жоп луш къамаьл дир Ф. Миттерана.

Уйла тIаллхийта ладувгIаш тIоараш детташ тIаэцаши дар К. У. Черненкон Ф. Миттеранен къамаьлаш.

ДоттагIала хьале чакхьяьлар шун тIа яьккха ха.

(ТАСС).

СССР Министрий Совете

СССР Министрий Совето тIаийцаб «ВIашагIтехача округай, районий, городий газетий материально-технически база чIоагIъяра дезарех» бола соцам.

Соцам тIа белгалдаад моттигерча кепайоазон материальни база чIоагIъяра де беза хьадда дола гIулакхаши цу гIулакхашта хилалза яргйоаца средстваш а материально-технически ресурсаш а хьахецара де дезараш.

СССР Iалманен техниканей йолча Пачхьалкхен комитета СССР издательстванашта, полиграфе, книжни торговле Пачхьалкхен комитетанеи массехк цу гIулакхаши хьаьт долча министерстващен ведомстваштен цхьана тIадилад 1988 — 1990 шерашка моттиганара газеташ арадуллара перспективни технологически схемаш юкъехувлийта, текстовий иллюстративни информацеа переработка ярей бувзама каналашка гIолла дIахийтарех формин процессашта йола хIанзарча хахара аппаратура, хьалхьарча аргIанна специализированни фотонаборни фотопечатни техника, формаш хьаяра йола автоматаш (цу даькъе лазерни яраш а). ХIаьта иштта офсетной листовойн рулойнни печата машинаш, приборош, хилалза яргйоаца материалаш (хьалхе а очувстлени ль офсетни фотополимеризующии пластинаш, бессеребряни фотоматериалаш), газетий экспедицешта йола оборудовани хьеш хилар тергал а деш, белгала даь кховчащдела моттигера кепайоазув дегIаахара Iилма-технически проблемаш къестара тIадераадаь гIулакхаш.

Массехк министерствана оттайй кепатохара офсетни способ юкъейоалаеза Iалашдергдола печатни а кхьйола а полиграфически оборудованеш, приборашии материалаши кийчъяре йола задании.

Союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад вIашагIтехача округай, районий, городий газетий редакцешта инвентари оборудовани эцара цкъа хьожаеш йола ассигнованеш хьожаяр.

Бокъо еннай вIашагIтехача округай, районий, городий газетий редакцешта, рисчет наличи йоацаш мазин оьта лимите зачет йоацаш дехкача товарех хьачуккхьаьча ахча розничи товарообороте юкъе а дохийтаи, розничи торговли сете гIолла кепдетта машинаш, фотоаппаратащ, фотоматериалаш, канцелярски товараш дохка.

Союзно-белгалъяьй болхлой-полиграфически кадраш кийчъяра, профессионально-технически училищаш хьалъяра, материально-техническа база чIоагIъяра хьакъехьара хьадда йола задание.

КЪАХЬЕГАМХОШТА САЛОIАМ БЕШ

Iалаьмате сиха а бехктокхаме а ха я хIаьз латтар. Ма латтара доакъар Iалашдеш, кIа-марса дIаболабеш Экхи юртара къахьегамхой. Цудухьа оаха, культармейцаша дьнаре къахьег ахархошта салоIам бара. Цар культурни хьашташ оаха кхоачашду уж балха юкъера ца бсахаш, делкъанйна салоIачи хана царна культурни салоIам беш. Из гIулакх доьаш оттаяьй оаха агитбригада график-маршрут, концертни программа, беседай а лекцей а цикл, иштта книжни стендаш, устни журналаш. Цар темаш я: «Кхачан программа — дерригача халкъа дехкар», «КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш — вахаре», «Гъ дикагIа долча — хьонкам лакхагIа», «Ка бизагIа хургболаш», кхыяраш.

Тха гIончаш болаш, массаза а агитбригаде дакъа лоацаш хьабовгIа комсомолкаш СовгIопчара библиотекарь С. Кукурхоева, цу юртара культура Цlен художественни кулгалхо М. Коритова, городской а районни а культура Цlеной методисташ. Тахан актуальни йола лекцеш еш мехкараша, беседаш ю, периодически кепайсазон нердалараш, керда арадаьначеха художественни юртбсахамеи литература обзораш ю. Социалистически яхье тахан хьалхахьинахова хетаеш стихотворени еш, илли оал, халхар ду. «Тахан хьалхалаттар малав», «ДинагIчарех масал ац оаха», «Иштта болх бе мегаргбац», яха къахьегама листокаш. «молнеш» арахец.

Ахкан каникулаш хьагIаоттача агитбригадашна хьинаре дакъа доац лакхерча классий дешархоша. Агитбригада репертуара цар юкъеякх сакъердаме а кIоарга чулоацам а бола нерда номераш.

Къахьегамхоита хетар, цар безам бар хьаллоац культармейцаша. Нагахьа санна цу наьха дог-уйла айе, кIеаиг-дукха царга дикагIа болх байта тхоай вIаштIехьделе, тхоашта дика хIама карагIдаьнилга, тхоай аьттув баьнилга лоархI оаха. ТIаккха оаха кхетаду тхоай болх наха лоархIилга, из царна эшаш болга. Цу гIулакхо дог айду, кхычехьа тхоаш юхадолхача хана. Тхоай программа кхы а хозагIен чулоацам кIоаргагIа болаш хилийта гIерт тхо. Из белгалду тха балхах лаьца агитбригада дневника тIа къахьегамхоша дIаладеча дешаша: «Агитбригада концерт чIоагIа дезалуш тIаийцар оаха. Ерригача коллективна доккха баркал оал оаха. Наст-касте аха тхо долчаь («Малгобекски» винсовхозе комсаш кхоараш). «Балха салоIача юкъа Iалаьмате боккха салоIам бир тхона самодеятельни артисташа» (М. Горьки цIерагIа винсовхоз. Евлоев). «ДукхагIа аха тха къахьегамхой болча. Массаза а тха деза хьаший хургда шо» («Малгобекски» совхоза кулгалхой), иштта кхы дукха кхыдола хоза дешаш. Цу дешаша-бараламе тха дог айду.

Х. ЯНДИЕВА,
Малгобекски горисполкома культотдела автоклуба заведующи.

Геттара бехктокхаме ха кхаьчай хIанз Грозненски консерви завода болхлошта — шин кIира хана хьалха укхаза дIайолаеннай керда сезон.

СЕЗОН ДИКА ДIАЙОЛАЯЬЙ

Завода комсомольски организаце секретарaца, фруктови цеха мастераца Паскушев Хьумидаца дIаарадовл тхо завода коа. Цхьаннена тIехьа шоллагIъар а йолаш завода коа хьачуух моша горошек яхьаш яьхка машинаш. Пхеммни кIоага чу из Iочуйохийтача хана цул дикалга хьожаш латт завода керттера специалистащ, завода коллектив хаддаша, кхь сменагIа болх беш я.

— Хьажал, — йоах Паскушев Хьумида — укхаза наьха санна цIенъе еза тха горошек, цул тIехьагIа конвейерца из дIайохьийт цехе, цига цуна обработка ю, цул тIехьагIа ший боаррамагIа банкаш чу йохк. Хьона ма гарра, из болх цахаддаш дIабода тха, оаха хьалхе а дана еррига кийчо яьйдаь.

Комсомольски организаце секретара дувцар бакъдеш да деррига а. ХIара саг ший метте латт, лерттIа болх беш я еррига оборудовани, технологически линии. Из вIаштIехьдаьннай, Паскушева маллара, хьалхе а заводе керда сезон дIайолаяра массадолчун а е еза йоакхо ярах, мел эшар Iалашдарах, тоа а яь еррига технологически оборудовани дIаоттаярах.

Завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша администрацеца цхьана белгалъяьхай укх сезона-нийсденна кхоачамбоацар а жака дIадоэнийтара хьалтохаргда «Социалистически хьа экрана» тIа, бехктонхаме озаргба балка тIа гIалат далийтараш, хIаьта динагIбарашта, лургья премеш, грамоташ, махьсра совгIаташ.

Тха хьайньла юкъе йоагIа шапровка еча цеха мастер Шатурина Лидия Петровна.

— Линия сецай тха, хьогара гIо эш Хьумид, — йоах кхалсаго. Сихха тоаю лини, юха а дIайодалу моша горошен чуйола банкаш, хIаьта Л. Шатурина дIаотт ший гIончацца, къоачa болхлошца Абухаджиева Маржанатаца, Якубова Динараца, Темунова Мадияца болх бе.

— Хьажал Маржанат, укх боараме хила еза хьона банка чура горошен. КорзагIъкьле ма хьувза, хьо корзагIа ме йоала вогIа хургда Iа хьадер, —яхаш хьехар ду цо йоIа, Цо яхачунга ла а дугIаш дикагIа болх бе гIерт мехкарий. Царна дика хов Лидия Петровнас консерви производства бIаьш специалисташ кхебаьлга, из завода коллективе массане а дикагIйола кагирхой хьехамчагIа цхьаккха новкъарле йоацаш болх бара чакхъяха еза мероприятеш. Царех керттеръяр я наьха сакхетам, шоай балхах бола бехктокхам лакхбар. 23-ча мае завода комсомольцаша шоай собрание тIаийцар керда социалистически дехкараш, — дувц Хь. Паскушева. — ХIара цехови комсомольски организаце я гIайнцад доккхий дехкараш. Цар керттера пункт я къахьегама оасарле 1 процент лакхъяри продукцета дIадодар 0,5 процент лохдари, цуна цхьана оаха дыр хIад коллективашта меттел болхлошта юкъе а шерра яхь йоарнае. Цу гIулакха оарцагIъяьккхац «комсомольски прожектор». ХIара дийнахьа заводе дежурство дIахьош хургъя шин сагах латта постий, хIаьта хIара кIиргIа рейдаш ергъя хьоча продукце дикалга, цехашкарча лостанга, хIара балха моттигаш хьожаш, къахьегама дисциплина минитай тохкаш. Гучадаьнна динадар а лоархIилга а цун хIаране сий делга а.

РЕПОРТАЖ

НогIараш тIадехна горошен чуйола банкаш чуйолх конвейерца стерилизационни цехе. Паскушев Хьумидаца тхо цехе дIачудаьнначa хана делкъьнйна хIама дуа хьаьтIаттаяр, бакьда болх цадаш беш латт. Стерилизаторий коллектив къона я, укхаза болх беш я комсомольско-кагирхой бригада. Шоайла бекъа а бенна аргIах салоIаш ба стерилизатораш. Звеньевой йолча Умархаджиева ЗалпаIаца цхьана комсомолнаш тельферистка Городнова Надин стерилизатор Далакова Лизан бохкачанна ль чу пропарка яра горошен чуйола банкаш Iочуяттеш боахк. Дукха ха яц уж заводе болх беш бола, баьнда шоай гIулакх доаздаш а комсомольски активисташ а ба, цулухьа эсала болх бе боньо яц цар. Из дика хьехаду цар цулухьа шоайгара масал а телащ хьаду цар шоаш мел дер.

Укх деношка кхьча цехашкара нах оттабаьб укх лине тIа. Кастта завода гIо де бахка беза Орджоникидзевски медицински институтерен Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университетерен студенташ, тIаккха кIезига аттагIа хургда. Царна болх бовзийтара, уж IомабIара белгалбаьхна дукха ба производства ветераш.

Каст-каста заводе йоагIа телха продукци. Иштта, масала, помидораш е нарсаш хьаеча царна юкъе во яраш нийсъелча, уж харжа кхыча участкашнара нах уйттабе беза укхаза.

—Хвалха каст-каста нийслора тхона уж моттигаш, — яхаш дувц Паскушева. — АттагIа деций кхай тIа хьагулъешие а шо-шоай сортагIа уж хьакъоастайича. Цу гIулакха белггала мероприятеш чакхъяьхай оаха, совкозийи колхозийи кулгалхошца цхьана. Цох хьакургдар гургда-кх бокъонца сезон дIайолаечча.

Вакълув Хьумид. Ший балхах дог лазача сага къамьал да из. Теша лов цо ма яххара из гIулакх цар вIаштIехьдаргхилирах. ХIаьта таханарча дийнахьа мело йоацаш, хьовлам боацаш дIабода консервацкий болх. Цуна тешал деш да хьаена машинаш гоа а ца еш сихха кхы а керда продукци хьаяра завода коара дIаухаш хилар.

Р. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: моша горошен банкаш чуйолха лине тIа болх беш ба (аьрдехьара аьттехьа) Абухаджиева Маржанат, Шатурина Лидия Петровна, Якубова Динара, Темунова Мадия; моша горошен чуйола банкаш пропарочни яь чу оттеш йоала Городнова Надя; кийчача продукцех дагабувлаш латт Умархаджиева ЗалпаI, Далакова Лиза, комсомольски организаце секретарь, мастер Паскушев Хьумид.

Автора суртаж.

ЙОАКХО ЦА ЙИЧА...

Дукхьая хьонка Iотехача а, га хьаьтIа хIана алад, аьнна селла хьаьна 1715 гектар оахаш дола латтa, цаIн али ззар гарта тайп-тайпарча дикача фух дола доахаи да Назрановски района «Маяк» яхача совхозе. ХIаьта доахан дажа йIаьхий дагIеIаш, хьаьна буц я.

Совхозо дIаюаш я тайп-тайпара культураш: хьажкIаш, коартолаш, шекаре свеклаш, кIа, кхыйола бахцовгIаш.

Цхьабакъда, из берригa гIирс болаш бале а, совхозо 665,3 эзар сом ээ-м дакъ пачхьалхена духхьал дIалахвеча цхьаь шера. Укхаза хьалхашна хеттар отт: «Совхозо пачхьалкхен план кхочаш ца яр бахьан, фуд-теш?

Совхоза директор Кодзоев Мурад болх беш вола дукха ха яц. Цудухьа хаттарашта жоп далар дех аз совхоза специалисташкара. Керттерча агронома Богатыреа Исроапилен керттерча инженера Тутаев Алийен йоах. «Тха совхоза план кхочаш ца юллара бахьанаш-м дукха да. хIаьта керттердар — болхлой ца тоъаш хилар. Совхозера еррига техника цхьан сменагIа болх беш я. Механизаторий курсаш яьха удостоверенеш а долаш бола кагий нах укхаза балха хьа а ца боагIаш договорагIа балха ух. Техника тха Iсоаш я: 54 тракторий 8 комбайни. Уж тхона кхачам хилаел а дуъ.

Болхлой совхозе ца тоъаш хилар хьагойташ дар сo цига хиначa дийнахьара сурт а. Шекара свеклашта сасар де саг а воацаш социйн бемамашара болхлой бар боалаба»... «Тха бригада бешамаш латт гобег гIолла дойгIаш оасар а долаш, — яхаш раьза воацаш кхамаьл дейн из цар бригада бригадир Евлоев Хавалий Ваха. Шийна могар деш, машенаца маIар тIа а ухаш гектаркаш хьагулбеш лелаш яр, дукхьаl ший лоIамагIа нкаш цадойта из гIулакх тIайнца йола кадрай отдела начальник Нальгиева Тамара.

Мичахьара ба-теш цу гIулакха оалa, хIана тигацхьогI наха совхозе болх бе, аьнна хетаду. Из совхоз йолча доазон тIарча духхьал цхьан СурхотIа 18-нега ра 30 шерага кхачалик ха ьлаза 1947 саг вах. Уж берригаш а унахцIена фуннагIа хIама хьадулургдолаш нах ба. ТIаккха мишта тоъац болхлой совхозе?

Алапи кIеига да-хьогI совхозе болх беча нaха? КIеяига доацилга гучадоал тIехьагIо механизаторашна къамьла деш а ведомостацига хьежача а. Юрте бойлана тайп-тайпарча моттигашна 33 шера болх баьча механизаторо Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеча коммунистически къахьегама ударника Богатырев Жамарзий Султана йоах: «Алапи 230 — 250 сом эц оаш, кхычахьа санна хьадьчох доагIар хьаж ду укхаза а.

Амма, кагирхошта лац укхаза болх бе, совхозе цхьаккха бесса а культурно салаIара хьалаш а доадандаь».

ХIаьта мишта латт совхозе а ерригача СурхотIа а бахача наьха культурни боарам лакхбелга, самукъадаккхилга, доацца аьлча, мишта культурни хьалаш? ЧIоагIа ледара латт.

Цу хьакъехьа нар фу уйла я кьяна ахар во кхай тIа боахка болхлой болча. Наг-кагтахаа нийсбеннa истий юкъе а болаш, берригa кагирхой шенара свеклашта сасар деш боахкар. Дуккха чуохайла хIама ше-ше хьалха ала гIерташ санна, цхьатарра хувра кагирхой, Богатырева Субарас, Евлоева Айас, Нальгиев Мукъмана йоахар: «Духхьал ер болх барал совгIа, тхона гуш-кхы хIама дац, делкъанйга салоIа Iохайнача а самукъадаккха хьалаш дац укхаза». «Болхлой салоIа ха» яхача перадазага ладувгIа приемник а яц тхона-м», — аьле IотIатох йониха гIола болхлочо Асиева Зейне.

Кхай тIарча болхлой культурни хьал дика деце а, шоай цIенах а баьна аргIе дIабахача доярнай кIезиг-лукха йоакхо ю куртьа укхаза аьнна хетаро, со царна тIехьа аргIе йигар. Шоай доахана гIулакх даь а баьнна доярнаша салоIа ха яр тхо дIаккаьчар, вIаши шоайла тоъал гаьяя йолча шина бригадера доярнаш Iобийна бадар, «КIаьддена дада хургда-кх шо», — аьнна аз даьчa хаттара жоп луш, комсомолкаша Нальгиева Лейлас, Бузуртанова Iацата, Нальгиева Соняс аьлар: «Тхо кхы дe хIама а доацаш, Iодуша балхах мукъа ма даьлийге а. ЦIагIа залаpe-м цхьаьша гIулакх дертдар оваа Хийла телевизорга хьежаш дагIаш хьег тхо шоай балха мукъача хана хоза душа кIал баьле цIен а дий, тайп-тайпарча хIамаша самукъадоаккхаш, культурно салоIаш доярнаш тхона бIаргабайча». Цхьа Ха хьинача гIолла тIатох мехкараша: «Цу хьайбейх къа ца хетаре-м, тхо укхазара эха дукха ха хургъяр».

Дег тIара къахийттар сона цу нагийча мехкарех, кхьметтIея телевизор, приемники хиина а самукъадаккха хIама яцар цига, хIаьта цIеча уголокаъ дувцилга а яцар, цуна лаьркIача шIаргIа мeнги латтар. «Ферме цIеча уголоке ше йоала хIама а йата хьалаьхкад тхо», — йоахар № 1 йолча шурий-товарни ферма бригадира Нальгиев Бахьаудина. Цуна дага а дапар хIанз во юолача уголове а хиина, цу чу латтa кегдена цхьа гIалди деха истоли, 1983-ча шерарa апрель беттара хьокхамаш тIадолаш хьалтеха йоакхка листокаш бIарга а яйна тхо доагIилга.

Из деррига сурт бIаргадайнaчул тIехьагIа кхета хала дац селла дукха кагирхой болча юрта болхлой тоъаш хIама бац. ХIана ух уж кхычахьа болх бе? Ух шоай йоакхо кIезига юндаь. ЛерттIа болх бара а салоIара а эшаш дола хьалаш дац, юрта е культура Цlа, е клуб яц, иштта яц юрта а е совхозе а спортплощадка.

Спортплощадка хьоахайича совхоза кулгалхоша йоах: «Из хьайича а цига саг воатIаргвац, эх хетаргда бокхийча нахах». Цар дувцар цхьаккха дика а нийслуш дацар кагирхоша дувцачунца. Къоначa механизатора Даниев Муасас йоахар: «Цхьаккха культурни мероприяти а яц тха совхозе-м, спортплощадка мукъагIа йлар тхона, футболах ловзарг ма дарий тхо».

«Цхьаккха мероприятеш чакхъяха моттиг яц тха. Культура кхуврчаш доацаш да юрта. Кхьметтел оахош яхь лелаеш йолча Пригородни районерча «Россия» колхозера тхоай новкъостий тхоаш долча беха йиш йоаллаш дагIа тхо, уж чубига юрта клуб ца хилар бахьан долаш», — йоахар хьалха «Маяк» совхоза партийни организаце секретарь хиннача, хIанз профкома председатель волча Панев Алте.

ТIаллха фу йоах цу хьакъехьа юрта Совето? «Культура учреждени хьалъе средстваш яц». — Йоах юрта Совета исполкома председатела Гиреев Хьамзата Мустафас.

Бокхъала аьлча, гуш дар къайла сенна хьоргда, СурхотIа хьаьнача хьакъах даьза мел цIенош дагIа шоавеи кхоазен вIаштIардаь, царех цаI мукъагIа мишта даьд а хьейна, хьарам рузкъагIа даьдале, цу даьгара хьа а даькха, клуба лаьрхIа дIаделча мегаций? Ма дарра аьлча, из дича-м бокъо котъялар а хулар.

ХIаьта цхьаькха а де а мегаргдар цига-м. Дика IаьдалI да вайнахьа белхий гулбеш. Уж гулбе а мегаргбецарий клуб яра. ТIаккха юрта юхке уллаш хьу а хилча? Дика мегаргбар. Юрта Совето хоам бича, цига воагIаргвоацаш саг а ца хилча, эша материал хьунагIа а хилча, пайда барал совгIа, юртара кагирхой общественни гIулакха юкъеозилга а царна кхетам балара а дика метод хулар цох.

ХIаьта кагирхоша дог раьза а долаш из гIулакх дертхилар хьагойт юрта юкъе пхетIа тIа латтача кагийча наьха жопаша. Цхьание багара доагIаш санна йоах цар «Кхьметтел нийо хьажа Орджоникидзе ух тхо. Цига хьал-Iо ухаш оаха доадеча ахчах-м клуб а ергъяр оаха из хьавIаштIехьдаьккха саг хилча».

Геттара кIалдисача а совхозе самодеятельность вIашагIйолла а мегаргъяр. Цу хьакъехьа дика говзалаш а йоахнаш дукха а кагирхой болаш а ба, бокхагIбарий инициатива мара хIама ца эшаш. Из иштта долга гойташ а дар кхай тIа болх беш бахкача кагирхой къамьл.

«Ансамбль вIашагI а йолларгъяр бокк-м тхоаш доархIадоре. тхога хьмметтел салоIача юкъа кхай тIа ваннар а ма лакха йоах кулгалхоша», — йоахар цар.

Геттара цецвоаккхаш да Сурхоти культура учреждени еце а пачхьалкхено 110 сом алапи а луш кулгалхо хилар.

Хь. АУШЕВА.

МЕХКА КЪОНАЛ, ХЬИНАР, ДЕНАЛ

КХОАНА — СОВЕТСКИ КАГИРХОЙ ДИ

ХУРГБОЛА БІУХОЙ КИЙЧБЕШ

Советски пачхьалкхен оборона низ чІоагІбалга ахьа дувзадення да наха тІема-патриотически кхетам баларца а къахьегамхойн кагирзойн шоай социалистически Даьзапорах кийча хургболаш кхалкхабарца а. Іилма-технически революца лерда тІа овлангара денз, кхецаденначе военни гІулакхо техника а, герз а, тІом бара хьисап а тІийцад, лакхдьа бІухочун идейни зелалка а морально-боевой качествашк дикагІа эхийтар. Советски Герзашцара Низай бокъанца аола бІузе хила а, чоалхане йола тІема техника караберзае а, кердо герзаш Іомаде-доаза а эскара гІуллакх деш йоалхача лоацца зама этта дац. Цу тайпара чоалхене дешаш кхоачашдара ший кагий нах деккарийла ба шоаш эскара гІуллакх де тІехьекаладьа лекха морально-политически кхетам болаш хила, эскара гІуллакх деча хана мел эшаргдар Іомаде, военни дувзаценна шоай деккарий усташ йоаза, цул совгІа, уж шедар а лерттІа, доагІача бесса кхоачашде из. Цу тайпарча ноаттамах ба вена тхоай школе кагирхоша лур бола тІема-патриотически кхетам а юхьанцара военни подготовка а. Опыта а тха выпускаш гІуллакх деш болча Советски Эскара тайп-тайпарча доакъошкаре кхеча зовмаша а хьагойт, школа деше богІача хана юхьанцара военни подготовка бинна а бакъда бегашдаьа цига да доза цхьанна дола кІамаш дайза, а болча кагийча наха дукха а эттагІа кул тІема кийчо а тІема техника а караберзае. Дукха письмош уз эскара доакъошкара юкъерча школа директора адресах. Командирашка бераш йоах хьехархоште, хургболча салтий — шоай дешархой цар дика кийчбарех. ТахьанаргІа салташа а азду эскара гІуллакх деча хана мел гІо-новкъостал дечад шоаьта школе еннача юхьанцарча тІема кийчон знанеша.

Тха школа выпускникаш ба вежарий ЭльжаркиевгІар Іийсок Альмади, Чапанов Іийса, Льянов Осман, ЛьяневгІар вежарий — Абукари Іалаудди, Цечоев Ислам, Хамхоев Альмад, Барахоев Исмаіл, Льянов Ахмад, Цечоев Карсби, Цечоев Микаил, Белоев Муьхмед, Бархихоев Беслан, Саутиев Зелимхан, Дзауров Аюп, Измайлов Арсмак, Льянов Илез, Цечоев Батыр, кхыдакх дукхе бараш а. Уж беррагаш а Советски Эскара гІуллакх дахь е гІуллакх деш а ба. Уж шоаш эскара а белалехьа, юхьанцара тІема [illegible]

школе йола хьалар Советски Союза Турпал Аушев Султана Руслан. Цох кхета а из бІаргаго а дукха нах баьхкабар: тІема а къахьегама а ветеранаш, «Алханчуртский» совхоза хьалха лелаераш, школникаш. Цу тайпара вІашагІкхетараш боккха доарІам болаш да кагирхошта интернациональни а патриотически а кхетам балара.

Массаза шу де № 5 йолча юккъерча школе толама болх беш стрелкови кружок йола. Няйсарга топ тохара хьалхе хьераш ба Д. Хамхоев, И. Хамхоев, А. Евлоев, С. Хамхоев, Т. Хозбетов, Т. Льянов, Н. Льянов, Т. Гулиев, У. Льянов, кхыбараш. Боккха тарках тІабоэхийт школе «Орленок», «Зарница» хьагке тІема-спортивни ловзараша, «Орленок» ацало ловзаре юкъе даьха лоацаш хинне дукхагІбола дешархой, заваре гІулакх де бахьан тІехьагІа, тІема а политически а кийчон отличникаш хул. Из дукхаза а белгалдьахад шоай письмош тІа эскара доакъой командираша. Цар доаза бераш йоах уж денадоле кагий нах кхобенча дешите-моаноште, а царна хьехьаяе-кхетам тІайнина школерча хьехархошта а. Масала, ЦечоевгІар дезале письмо денад цар воІ гІуллакх деш волча доакъе командованега. Цу тІа йоах: «Лоархіащде Муьхмада Мусан Альмада Рукъетиі Шун воІ Ислам гІуллакх деш волче доакъе командование дега тІера доаза бераш вал шоана, шоай воІ сол дика веш кхеберая. Из бегаа вала вай кемсарча Даьхен тІемакой патриотта ва. ТІеман политически кийчон отличник ва из, дисциплине йолаш, къахьегаре тІера волаш, кІамах бІа цо кхожабеш, дикка а ший новкъостий гІо де кийча волаш, массо хана а ший тІемахочун гезале лакхаа гІерташ, — ишта зІамига ба ва Ислам. Цун ший ду, из кхербиі салташ, сержанташ, эскараш, доакъерча коммунистий а комсомолецашка. Оаш дег кхил да метаргда шоай воІах. Дег тІера бераш вал воза шоана, коммунистически партен коммунизма гІуллакхан тешаме, вай Даьхен бокъонца вола гражданин вар кхевабарех».

Дешархой тІеман политически кийчон стенд, тІема сийлен утолок а, царел совгІа, 25 метр йіаьза йола стрелковни тир, тІема гІуллакха кабинет, герз леладу кабинет, строевой плац, тактически аре а тха школе, лоацца хила мел эшар де сийлеха Даьхе [illegible]

Г. ЦАЧОЕВ,
Ножай-Юьртан № 1 [illegible]

ДАЛЬХЕН ДЕГАОНДАЛО, КХОАНЕ

Къахьегаман политически хьинар чІоагІгІа айдаьна а болаш кийчу кагирхой шоай цІейне кхеьабаха.

Къонал — дІахо мел бодеча бахара наьна этгара дикагІа воздействин ва йола, сег вІашагІкхетараш доарІамагІа йола ха. Дукхьал къаьна воалча шорошка белгалвоал сег масса воарІераьщере дика дагІаудаш, долла зІама торкелдаш, кхетада вош, ший хьинар дІадахаре гІерташ хилерца.

Иштта хила доагІаш а дола хІамаш да уж, хІама хьлча, физически низах ералаш вола хІамсаг а воІ знанешта дукхагІа тІакхув, шоаьта езание професси карзда, обществана пайдана хургболча тайпара бахе гІерт.

Вай страх, цердача социализм формецо шерра торонаш лу уж дика уйлаш кхоачашьяра. Советски сага бол беш йолча моттигаш цхьанна а оц кагирхоша шешкара доагІа дакъа ца лоацаш. Мехка дерригаче гІулакхашка дакъа лоацаш кагирхой хилао — вай социалистически пачхьалкхан белгалагІа йола оагІув.

Вай республика къонало, берригача советски кагирхоша а санна, хьинара къовсам лоттабу парте XXVI съезда, цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумий исторически решенеш кхоачашъяр духьа. Уж социалистически гІирс хьалбоча метте хьалхарча мутІарашка ба, шоашта гІодилла гІуллакх творчески лападу, дика Іомабу марксистско-ленински хьехам.

Республика комсомольски организацей юкъарча юкъаметта латт кагирхошта къахьегамца кхетам балара, халкъбоатама планаш кхоачашъеча царга хьинарегІа дакъа лоцийтара дешаш.

Комсомолаш В. И. Ленина цІи тиала 60 шу дизара зотаьль къахьегама ватте дІахьоча юкъагІа комсомольски организацеша кагирхой оагІумгІбоах экономика бІараж. Тахан республика колхозашка, совхозашка, предприятешка хьинаре къахьег 950 гІа дола, пардара деша кхоачашдара, совгІана комсомольско-кагирхой коллектива, 170 звар совгІана къонача къахьегамхочо. ТІехьинача хьахьегама сурт гойт дукхача комсомольско-кагирхой коллективашо. Царех я, масала, МагІалбика бу оуе тохара балчий управлене А. Галоева бурудеттарий бригада, «Терменный» совхозерча С. Идигова яа Іуй бригада: царех ба производстве хьалха латте къона къахьегамхой: Т. Халгуев — Гі. Азриева цІерагІча «Электроинструмент» кхача завода слесарь-инструментальщик, Л. Стахие — Грозненски биохимически завода комсомольско-кагирхой сменацара аппаратчица, В. Сангариев — Урус-Мартановски районе «Горец» яхача совхоза тракторист, дукхаа кхыбараш.

Цу коллективашкарча къонача къахьегамхой хьахьала болх ВЛКСМ ЦК-ан отраслевой министерствий дензийча совгІатех ца белгалбаьккхаб.

Кагирхошта къахьегамца кхетам балара доарІаме гІулакх, производства эффективности болза дикаьл бокъар духьа лоаттабеча дерригаельца къовсаме кагирхоше лоаца хьадда дакъе да цар Іилма-технически творчество. Кагирхой Іилма-технически творчестве Ерригсоюзни хьажаре дакъа лоац 30 звар совгІана сага. 15 миллион совгІа сом — иштта да цхьайтта вагІча пятилетке дензарош кхоачашдена кагирхошта къовсам рационализаторешк изобретателешк лоаца дакъа.

Кагирхой Іилма-технически творчестве тІеберзабора гІулакх доарІаме дакъа лоац къонача Іилматойн специалистийн Совете. Тахан толама болаш да цар вай мехка йоалтагІйолча меккадатте кхачаве цар центровче проекташ уттаеш а юкъедача установкашта реконструкци еш а.

Производстве кагирхошта кхетам балара гІулакхе бокъанца доарІаме бе хьехнакхаш. 1114 [illegible] [illegible]

вай, хьехамий Николай Иванович Бадерашка, Шамсудии Хадиева, Бауди Сендова, профессорна кагирхой базам тІабехийтача, тешама бакен хьекаша къахьеген уж Іомабеча дукхача кхьнар.

Вай республика къоначе вихалана толамаш доахаш болх бу Ерригсоюзни ударни комсомольски гІишлош хьалбеча. Ахка 1984 шера Ленински комсомола цІерагІча Ерригсоюзни отрядеца Таганрогски комбайнови завод хьалбеча а реконструкци еча а болх бе вахав Нохч-ГІалгІайчен 100 викал. Массехк ди хьалха Уренгойски газоконденсат йоалла моттиг кийчьяра объекташ хьалбеча болх бе Новый Уренгоя хьай вайцигара отряд. ХІана Узбекистана Бухарски Наманганский областашка моаж вьга хиина катараш дІадоахе дакъе лаца йоахийта отряд а вІашагІйелаш.

Республика вузийн, техникумийн, студенташа хьинаре дакъа лоац обществени, естествени, технически Іилмаех лаьцча Іилман болх дикагІа хьен язбу кхьаш кхайкхача тайп-тайпарча зоналин республикански Ерригсоюзни конкурсашка, Іилма-технически Іилма-теоретически конференцешка. Ялх звар совгІача студенташа дакъа лаьцар обществени Іилмаех, ВЛКСМ, дунен халкъашта юкъерча кагирхой болама историех долча студенчески белхашта кхайкхача IX Ерригсоюзни конкурса.

Дешара-кхетама процессе специалисташ кийчбара боккхача доарІаме я студенчески отрядаш. Шоай интернациональни дехтара тешаме йолча цар хьинаре къахьийгар Казахстана, Карельски АССР, Алтайски края, Тюменски, Томски областий тайп-тайпара промышленни юрта боагамен объекташ хьалбеча.

Мехка кхача районашкарча кагирхой дика традици а хиннар дІадоладенад бьацедаьвоашк сени чуэцана а чакибоахкІаме а Нохч-ГІалгІайчен кагийча нахаьвш моткарашцоа цхьене оагІув оагІох а тела хьехьагІа. Шоай хьахьегама семестр иштта чакайбоат вай республике Латве, Карельски АССР, Мурманска, Свердловски, Тюменски, Томски, Омски областий, Алтайски края дешаш эаведаной вакансие.

Лекха квалифицированни кадраш кийчьяре хьагІеххеча болтлой моатаки къахьегаман идейна-политически кхетам бераш башта-дика школа а хинна дІаеттай профтехобразоване система. Нагаьа колхоз, совхоз, гІишло ше из чакаььккхагІдо тха ца чьоагІ. ХІара шера хьежаш чакаьльаз 10 звар совгІа кагирхой боагІа профтехобразоване системе.

Къастта доахараш латт юкъерча школе тьалташка школе реформа тІайцарца [illegible]

Республике кагирхошк дог тІера къоабальш тІакІцар вай Даьхен столице Москве XII Дерригдунен кагирхойн студентийн фестиваль вІашагІтоза аьнна Ленински комсомола кхайкаль инициатива. Комсомолецашн кагирхошан предложени лу 1984—1985 шерашка дьаккий хьинарача къахьегама данош кхайкаде а цига къальийга дакъакха ахча фестивале фонде дІачудале а аьнна. Из инициатива раьза хинна хьалхацуай Нохч-ГІалгІайчен берригача къонача къахьегамхоша. Тахан, Ерригсоюзни комсомольско-кагирхой субботник долча дийнахьа, вай республикерча 160 звар совгІана кагийча нахен малкарашан хьальегаргда воІшоай бала моттигашка — промышленни юртбоахамйн производстве.

Юкъ а вай мехка гІахла гІа боахаш доде сийрдем гІоазеш шоай — советски кагирхой ди. Коммунистийна хьеиска хила гІерт советски кагирхой, царгара Іомалу Ленински боисаба бака, болх бе, къовсам лоаттабе а коталонаш яза а.

А. АМИРХАНОВ,
ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома секретарь.

В. И. Ленина цІерагІа йолча массадальтта чакгдеккача завода ЭЛОУ-АВТ № 4 йолча сменагІа болх беш я комсомольско-кагирхой бригада.

Къахьегама овсарло 1 процент лакхье, дІадедар 0,5 процент лохда мел болаш хьал а лаоца, цар хІана къахьег овсарла 3 процент лакхьаьлш дІадедар 1 процент лахдеш. Йул совгІа, цхьа бутт дІа а баккйтаца кагирхошта шоай планови декъараш тІехдина кхоачаш цо деш.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара-аьттехьа) операторш Нестеров Василий, Гулалова Татьяна, смена начальник Калашченко Евгений, оператор Шевцов Владимир.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ТЕШАМО ДОГ АЙДАЬ

Наурски районе яа ларга ла тІаэттача, массала а дагабохаш кхинараш бар дукхача хана дело из говзал карарзаьь бола боккий нах. Из гІуллакх иштта дита йиш йоацаш дацар. Цуна юхьевза боагІар кагирхой. Из гІуллакх тІаэцаш бацар специалистий. Бакъда, царна духьала вар яа Іуй комсомольско-кагирхой бригада кулгалхо Авдуев Муьхмад. ХІанад из иштта, дизарча шера вся кхоабараш тхо да, хІаьта уж ларга ха хьитІаттача тхо кхтера хІана дуc? — хетар цунна. ХІана дацар дуккьал цхьа яа ларгара гІулакх мара цу балха юкъе ца доагІаре, хІана яа Іуй бригадаш подрядагІа болх бе гІерташ а я. ХІана юха а хьатІааттай яа лорга ха. Яа лоргараш дахе оарцагІа бьлар «Притеречный» совхоза кулгалхой. Цудукъа комсомольско-кагирхой коллектива кулгалхочо дийхар из белхтоккаме гІулакх кагирхошта тІадиллар. Яа делачарга ларгийта дезаш уж аьнна чІоагІдир совхоэ. Цудукъа хІанз яа лоргача пункташка къахьегаш барех дукхагІа бараш кагирхой ба. ХІаьта царна юкъе ккажача социалистически кхьежа хкалхале лелаер комсомольско-кагирхой бригада бригадир Авдуев Муьхмад ва.

— Къахьегамаш гоазала хаьна цунца къувса хала да, — йоах яа лоргарий шоаллегІча пункта заведующе Ватанов Вахас. — Цунгара масал эцаш ба хІанз къона яа Іуй. Кхамметтал лакха опыт йола яа лоргараш а ладугІаш хул пун хьехаш. Норма 30 устагІа болча, сменагІа 50—60 устагІа а лерге 200 килограмм дикагІа дола тха доаккхар цо. ХІаьта массехк ди дІалча, рекорд оттайир Муьхмада, дийнахьа бІаь устагІа а лергар. Из белхаш долахи цун сийна айир Къахьегама сийлен байракх, цунна елир карара а йе чоа кхыйна, ахча премии. Хеталора цунга социалистически кхьежачала кхьажакха лоарІамерьвац аьнна. Бакъда, цунца кхе а къахьегийта бІаь норма лоацаш. Цунна комсомолка Джамалдинова Зура дийнахьа бІаь гергга устагІа ларга яьлар.

— Кагирхой белхаца тІехделла керттердар — цар шоай болх цІенен дикаш беш хилар, — дуц дІахо Ватанов. — Цхьаболча яа лоргараша шоашта дукхагІа алапий дахкхара дукха, бе а доацаш лорг яа.

Авдуев Муьхмада хьалхале лелаеча кхьчар а аьь шоай опыт а говзал а из болх дикагІа бе Іомабу шоай новкъостий. Масала, хьалхагІа, хеттача бесса из гІулакх вІашагІкхетадалапар комсомольна Алиев Лаьчий. Из кхета а дац, цунна гІо-новкъостал дир Муьхмада. Цудукъа хІанз дикагІа болча яа лоргашта юкъе а волаш, хІаьра дийнахьара шийна норма 140—150 процента кхоачеш а еш хьавоагІа Лаьча.

Совхоза яа ларгара цхьалагІча пункте къахьегаш бола кагирхой а, шоай хьинаре къахьегаш белгалбаьнаб. Укхаза хьалхале лелаеш ва комсомолец Алиев Сайт-Муьхмад. Каст-каста цун сийна ухкаьд айю Къахьегама сийлен байракх. Цхьа ди дІадахийтац цо ший норма кхоза кхоачаш ца еш.

— Хьадаьнахача тхан дикалга хІара хьожача хана, — боах совхоза цхьоалагІча отделене зоотехника Амаева Зинаг, — гучадоал Сайт-Мухьмада лерга тха дика долга. Цул совгІа, цун кхув ший новкъосташта гІо де а.

Молочаев Мухьмада цхьа ха яр, яа лорга йалтакха лерттІа лелае ца хоац. Эзаш дола гІо ца деш витацар из Сайт-Мухьмада. Хьехам болаш, ца хоар дІахьокхар. ХІанз норма Мухьмада 120 — 130 процент кхоачеш. Новкъосташа сий ду Сайт-Мухьмада. Ше доа дола хІамо цІеной, тІаьийраз дешл, Іалаьмате принципиальни ва из. Мичахьа шийна йоллагІа дола кхоачамбоацар, хараш хІама бІаргадайча, из ца эуш, цу гІуллакха бехке волчунга дІа ца оалаш, а цунгара из хьа ца деханаш тІехьаргварех вац из. Яа лоргачарна алапий теларгІуллакх нийса латтац аьнна, летакъар цхьа болхло К. Шаталова. Фу дуц Іа, дерригаяа лерга дайча, перерасчет ерзьа, яхаш раьза бацар кулгалхой. Из система хувцийтар Сайт-Мухьмада. Кагирхой вахаре уж тайпа масалаш кхы а доагІаде торо яр.

Цар дехьац цхьанкха сий совхозе доле, дерригаа шоай лоарІ чер. Кагирхоша дехарца совхозе тІаийнад 20 баьла дийнахьа яа лерга баха аьнна денкар. Из цар кхоачаш а дергда.

Ш. КАГИРОВ.

Тхо хьежаргда шуга, Лаосера доттагІий

1—5 сентябре ВЛКСМ ЦК инициативагІа Нохч-ГІалгІайчене хургда Советски Союзе Лаоса Халкъа Демократически Республикан кагирхой доттагІалле солидарности хьалхара вІашагІкхетар.

Из хетадаь да тІадоагІача шера вахан Москве хургйолча кагирхойн студентийн XII Дерригдунен фестиваля.

Грозне из цІей чакхдоакхкхийта дувзадена да массехк шера дело вай городе дешаш а меккадьттахой специальность Іоманаш а Лаосера кагирхой хилара. Советски йоакха програма я Грозне хургйолча шу кагирхой цІейна. Грозни чакхйоаккхаргья «Дунс экихийта вІашагІкхьдоакхийтаргдац бохаі» яха тІема дукхаьнара митинг. Цига тІаоаргба дукхаерн кагирхошна бола кхайкам. В. И. Ленина цІерагІча культуре Дворце хьалабаргья советско-лаосски доттагІален клуб. СССР а Лаоса а меккашта карагІдаьнна толамаш гойташ выставка кийчьергья. Дукха тайп-тайпара вІашагІкхетараш хургда хьаьший Кхача програмца а кхьдола бехктонаше декхараш а кхоачашде хьаньга боалаче хьинаре къахьеган боахача Нохч-ГІалгІайчен кагирхоца.

Из цІей кийчдара лаьрхІа ена ВЛКСМ СНРМ-ни балха группа хинчай Грозне. Лаосски делегаце кулгалдеш хилар ЛНДР бувзама Министерства СНРМЛ комитета секретарь Палами Пхомматхакси.

Хьаьший вІашагІкхетар хилар Шаьла, Грозненски районий къахьегамхоца, комсомола республикански активаца.

И. РАМАЗАНОВА.

Вай мехкахой—БАМ-е

КхоалагІа шу да са БАМе хинна. Берайтта звар совгІа километр бІий бар аз цига, дальшкхача хьал кІира. Со хилар Малхбузехь а р ч а, Центральни, Малхбоалехьарча БАМа участкашк. Цар ца чуйоагІа Иркутски, Читински, Амурски областаш, Бурятски, Якутски автономни республикаш.

БАМе дальхача дешаш цунна бьйцар цартет халгахе тІехьехамах Нохч-ГІалгІайчера цига балха дахкийтача кагийнхой — вай мехкахой — Налгиев Анатолий, ГІишлаков Ахмет, Налаев Усам, Матеев Муслим, кхыбараш. Уж хингав хьалха БАМе хьалчача отряда юкъе.

Из дар 1974-гІа шера. Москвера, съезда Дворецера, комсомола XVII съезда цІерагІча отрядаш бахкий уж БАМе. Іирохкаш, халакттах ца олий, дукхагІа мехкаш лаьнна хет-хеттача дІаоттаьш, бахкаш даш хьабоагІа уж. Иштта хьалхала къахьегархо шоай сий лакхаад цар: уж лоархІам а бІа йоалхаш а ба БАМе. Дикка ха я уж комсомолерда бахкина а. ХІана царех дукхагІбараш коммунистий ба, институташ чакхьаьккхай, кусьалаш кхийнад, квартираш дІаиэд; царех [illegible] цар хьаьнала къахьегам, дола ахь-эанел хьаргІа чакхчакхдаьккхен дехкна соагІаташ а денад.

Къаьстта ший дешаш цІн лакха доладагІа аз 1976-гІча шера дени БАМе, вешл. г. Тында Іаламашта халкъа боахк тІа «БАМстройкуть» яхача боахкой Іалашдара Управлене начальника хинача Паргульгов Мухьмада, Куперна яхача вара «ЧечИнгБАМстрой» яхача гІишлош-монтажни управлене начальника хиннача Абубакаров СаІида. Иштта БулуевгІар дезала. Цар тайпах вагь волаш вар Куперна тайп-тайпара балхаш деш. ИбрахІим — слесарь, Іаддал-Ианар — плотник-бетонщик, Шарудин — плотник-бетонщик. Дукха ца гош уж болча БАМе вера цхьаьнка ший воІ а вовлапен цар да Батарсолта. Иштта ба вай хамехкой, вай замах турпалхой.

Шоана газета укх оагІо тІа гуш дола сурташ диллад Емельянов Юре. Цо а БАМе даьккхад массехк шу, болх баьб инфер волаш, гІишлоне материалаш тІакхухьаш Іаймхарий, гьала гарга ше вахбахача фотоаппарат лелаьй цо.

БАМе къахьегаш а, со хьалхагІа белгала ца даьккхара, вай мехкахой йоакха отряд. Хана хургдац цхьан хет оаш, царех дукхагІа барам. Емельянов Юрица баьцаш а цо сурташ даькха а ба хьаьча.

С. ЧАХКИЕВ,
назарто.

СУРТАШ ТІА: БулуевгІар дезал. вай мехках оаш а хьалхаьь Куперка яха вокзал (аьрдехьа).

Къахьегамхо а общественница а

Вайн хІорайолчо дика ваа театре, концерте а клубе хьоашалгІа вахе араевлаш шайна, тІадуохачо барзаьхьа хьежие безам а догуйла а кулхьагла. МоллагІча бахьа залена а дикагІа болх буьу тІадуохча баракхьа хоза а паргІата дешаш а тайга хила. Цудукъа карцатхьа хургдац вай дог айдаре дика дакхаь лоац хІаманан Іехача ательей болзлоша вьешча.

Царех цхьаннех лоцца хургда се тахана къамаьл.

Грозневча моде Цхена закройщиках Османова Фаридах се кхетар хилар. Баракьа дустача дийнаьь. Цудукъа дукха нах бар из йолча гулбенна. ХІаравар ший-ший оргІагІа чу а воздаш, цар безаьхаш дусташ, царна эшар а тегьеш доахар а, мел кхоккеш белгала а доахаш йоаллар из. ХІара заказчицаца дош хинна къамаьл а доаре цо хьабаре. Доьхкача барахьа мошта хетар, цига хиллча бангІале хетар хьоаллийташ безаме яр из цавеца. Цудукъа дІа а ухар уж нах, цун раьза болаш юкь сийрда а ноле.

— Фуд мы бекха Іа царгара лоарІаш, — хетт аз Фаридайга.

— Иштта, юххе тІа дешар а деккаш вІарабаар се. Йоавчара дІаводаш хилар, — ала а хьана мел долар цо. — Бакъда, отта дац массанене, хоарда, заказчикаш тайп-тайпара кхийлу. Цхьаболча хана хул, моашта чоалхнача фасонах цар да аьнна бараьхьа царга ца тІеэ. Из нийсьла хенагІа, цун дегІа кастсовтега, ваг вастарга, гІишлоне а лакхе хилар цу духьа дишна. Цудукъа дахман из гІулакх тоалаш, сийна хетар, бараьхьа тага бакхача кагаго дІаоалаш, царна кхехар деш хул се. Заказчика кхаш боле хьозам бола хоргделаш хоар да модаш Іомаю, цуьга тоаргьа аьнна хетача фасонах до барзаь аьле, хьеком бу.

Закройщица говзал дика Іомадойа Османова Фаридас. ХІана дьахкагІа мубе ца вецу ца болх карабаргІаба. Цу зама дика хІара ден хІана дац аьнна, карахеле лоаж, ший гезал лакхьош хьайоагІа на.

— Болх ба йоалуча дика, хоам дуац Фарида, — Іамаьта хало Іоашар аз из а дешн бараьхь доахкаш, цу сагага тоаргда а тоарглацанхьагІ аьнна хетеш кхераш, цу белха опыт йола кхаага хеттараш деш.

Цу зама ФаридайгІа Іамаьлта чІоагІа гІо-новкъостал дир хьехархо йолча Колодочкина Таисия Ивановнас.

Хьинаре къахьегамхо мег ца Іеш, дика общественница а я Фарида. Из швейни объединене комсомола комитета член я. ХІанз шоалагІа шу да Фарида КПСС член йолла.

Дукха хІама ду боагІиза басса общественни болх дІабаьхьара. Бакъда, из гІулакх а бІу ца къожабеш чакхдоаккх Османова Фаридас.

З. МУРСАЛОВА.

● СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

Ш. ДАХКИЛЬГОВ

«Дада, вежарий, дада... Дицлургдац шо Даьхенна»

(Чекхдалар. Долалур № 74 йолу «Сердало»).

Долла хІама, хьамелтел Волгв чура хий а, але баьнна доллаш латтача Іоекал хьо долталли адамий цІийн ца доаллаш лаьттан чІогІаг йоацача Сталинградера иахнаген доаххнаген яздьед цо: «Сагот ма делаш, нагахьа санна письмо ца доагІа, дикка тІема хьалеш долга хапаш. Шоаш лоралолаш».

Госпиталера лоаца хоаш бора-цо шийна хала чов хинна хиперахи госпиталера араваларахь: «Пхьарса чов хьар чІоагІа накъавьлар сона Клараца хь занятеш, дийна а цу-дукъа вист хила мегаш ва со. Деш дола къемал немецки мотт Іомабаь хиларах дацьедолча доакъа из мотт заррах аьттув баьннаб гонна юкъара араваьла.

Цхьаькха письмо тІа яздьед цо: «Ши кІира соагІа ха яьннай со госпиталера араваьнна. Со массаза а хиннача областа а тха часть хІена а. Госпиталера араваьнначул тІехьагІа дикка тоавеннаа со... Сагота ма хила, кестта немций эшабаь даьтта кхы а дикагІа даварга вайн. Мел чІоагІа кхоанена бІубеннен дог тийшал да Сталинграда блиндажешка лоацца, сиха, яздь уж дешаш!

Чакхбьлар Сийлавь-боккхача Даймехка тІем тІа оалангера дена хулача хувцама юкъ дІайолаь Сталинградски тІом. Дицлургдоаца цун денош бийсаш лайра Адиль-Гире, цига хилар цунна гитлеровски эскар доъадаьа юкъбиса цун бІухой шоай фельдмаршал Паулюс а тІехьа плен боалабаьи дикакетар.

Дог чу дийшача цу деношка танкови училища курсант хилар Адиль-Гирек, тІекиза, тІехдина из чакхъаькхачул тІехьагІа, шоай частаца цьана дакъа аьлцар цо Курски дуга лаьттача гІорбаьннача тІем тІа.

Ше вале бутт хьалхагІа яздьед цо: «Моршал хиида хьона, хьанна са деьнанеІ Мийта ах хьо цига со боацаш... Вай-м хІьата а вета а ухаргда театра масса тайпарча «МахкавгІерга» хьажа... Хьо санна боккхий, геттара кІайбенна истий укказа дукха ба. Вийн вої сий сок цар, хІанта вз церна дуаьц, сона чІоагІона чІоагІа дукхазаш даьнана я са кхиш. ГІорвальннача Даль Владимира дешаш дагга ца дозийташ мишта ІергІва укказа: «Эрсий салте мечилк кхоача а, ший цІагІа вах».

Гитлеровски эскар Сталинграда шийна даьр Курско-Орловски дуга юкъадаккар дукха наступлени йолаш мийнаца дончи ханна хьахиннахчача советски командоване маттахье хІема тахар моастагІачун бІуне.

1943 шера 5 августе ракетий тайп-тайпара бозаш дола ала-ша снйрдаьнккар вай Даьхен столица. Эггара хьалха нь салют яр из фашистски гІаьражоах городаш Орали Белгороди мукъаьлнихача, советски бІун сийпа.

ТІемиза к ваьдаь боаццаздр моастагІа, цул тІехьагІа а дукха тІамаш беларьш дар вала дезаш.

...Брянскера дІа къулбехьангахьа ший яр санна цІн а йолаш доача хи йистта улл тІема шерашка Орловски областа чухоагІаш хинна Сввск яха город. 1146 шерарча летописе тІа Чернигово-Северски лаьтта нах бахе хийша моттиг санна хьахаьа я Севск. Севско бІаь шерашка тІема дукъала латташ хьанахчалца хьабенаб ший етта боаца никъ. Москвера Киева бода никъ Севске гІолла чакхбоалаш хиннаб; вай тъемсарча мехка историяхь хиннача дукхача событей таш хиннай из.

«26 августе, кІазиг дукха дІа-юха нийсъаьчул тІехьагІа, наступлени йолаьый Центральни фронто, — яздьед маршала К. К. Рокоссовскиа. — Кертера хІамаш Севски постамгахьа йиттай... 27 августа Іурра а дека 2-ча танкови эскарерз новкъостад а дазийта пехота низ чІоагІбе бийзар тха... ХІара гІа чІоагІа хало а Іовшаш баккха безаш хулар инарала Батова бІун. ХІьта а тІатеІІо дІахьалхашкахьа ухар из... Шоай дукхе нах боабешше а юха це боалаш дорла латар гитлеровцашк.

Севск хьалва чуаьнлахча кена, 1943 шера 27 августе, дакъа лоацаш хиннай Мальсагов Адиль-Гирe танкови экипаж а. Эрсий шира город Севск йоаккхаш эрсий вежарашца оагІув оагІох а теза, цьана латаш хиннаб вай мехка! деррингача халахий къонгаш, церна юкъе — Керим Самазов, Сулайман Альдыбергенов, Джанзак Ситкалиев, Зайнагдинов, Насмепулин, Ткабладзе, Оганян, Томаев, дукха кхьбараш.

Цу воашла символ а хинна дІаэттар «фронтовой новкъост, фронтовой доттагІа» яхе дешаш. Миллионаш болча нехана ший эррингача кІоаргалца къаьстта хьажа хьаевлавлер из символ фронта. Цудуха хІара тІемахочо кхетадоре: Волга, Нева а Кама доаца Росси йоацаш санна, мишта йоацаш я Тийрк, Орга, Эс доаца Росси а.

1943 шера 31 августа Советски Союзе раднос хоам бир, городаш Севск, Рыльск, Глухов мукъальлача вай майрача бІун сийна тІьовзза 124 йоккха топ кхоссаш. Даьхен цІерагІа Москвас салют луш хиларах. ТІема шерашка тІехха шоазагІа хь салют яр из.

Севск йоаккхаш белгаьльннача соединенах, частах «Севские аьнна цІераш тахкай, Севск, Рыльск, Глухов йоаккхаш Ваьча тІам тІа дакъа лоацаш мел, хиннарашта тІехдина тІом барах Лаккхьарча Главнокомандоване благодарность кхайкадир.

Мальсагов Адиль-Гире вукъь а лоацаш Севске бал тІом латташ, салнара дукха ший нах боабора аьнна шок а боацаш, чугІертар моастагІа. Цхьатарра ала баьнне йоагаш яр тІема ара. Гитлеровций чІоагІленаш доаду моттигаш Іоаг а аш пехотана никъ боаккхаш болхар вай танкисташ. Церна юкъе яр комвзвода помощника Мальсагов Адиль-Гире цулгаддаш хинна ткъаь бийттана-кІчуи (Т-34) замлаи а.

Дорха дукъала а аш, йоагаш латта итташ танкаш а юташ тІехьнана водар моастагІа. Из тІом чакхбала боалаш моастагІчун йоккхача топа оха кхийтар цул тинаяна. ДІадоаш латтар фронтана гІолла цо даьча наьхий 772-гІа дик. Соа дукха дар уж ткъаь шера махкара доацача цуй къонача вахара. Цхьа санна дукхазза а моастагІчун пулеметин бІемаш доахдаьи йоаккхай топаш аьтан волла тІема доаттаьнхочун. Мальсагов Адиль-Гира, дог тІа доаллаш комсомольски билет а наькта тІа йоаллаш тІема орден а йолаш майра валар хилар.

...Шераш дІаух, шоай къаьна лераш а юташ. Баркал оалаш йоача тІехьенашта массаза а дегалаттаргба Даьха баьхан долаш вевер дІадемна бола шоай тІемахой. Шоай вахар дІа а денна фашизмана чІалхардаьккхад цар дуне. Даьхен низ чІоагІ а беш.

Сетийна а Пролетарски уламагІарча мемориала. Моакказа Іоакъашта тІагІоала болата гам хьакташ дІеахаьй Севск мукъаьйоаккхаш лийгарий цІераш. ХІара шера, 9 маен 27 августен, Севска баьача наха веноаш вез тІемахой боарзаш тІа.

Севск мукъайоаккхаш боабаьча тІемахошта догІача памятника лаьла уккача моакхаза Іоакъаьг цьаьнна тІа болата гам хьакхаш йиллай Мальсагов Адиль-Гире цІи а.

Цига дІобакха боакхача тІемахой Боарзашта Іунал ду № 2 йолча юкъерча школа пионерашен № 1 йолча юкъерча школа комсомольцашен.

Мальсагов Адиль-Гирн дегеаохийта кхыль а Цалагова Эмий стихотворени а:

...Мишта зерниар цо
цІьарчоа а денна а
ТІезьарча лекхаланга
бода ший хала ницъ,
Сог ца цІи хьийта боаьо а
Лаьттан тІа лерраоацаш
хила боаьо а.

Котало — цІой хинна Іаь дезе дж хиенна Іац. Котало — из лаьттан тІа дийна мел воачоа деш дола васкет а даЦІаккха а бицлургбац вайна цу цІойт вай бахна маг.

Котало! Соа гІадалгарах бІаргашка эттача хица кхьчар из вайга. ХІьта тІемо вайна дукха хІамаш Іомадаьд. Машара зам бе Іомаданнад вай.

«Ерригача континентанарча цІена дог-уйла долаш болча наха машар баьхан долаш лоаттабеча къовсама символ а хинна дІаэтаб вай хана испански замба гІорвальннача воІо художника Пабло Пикассос хьабеь «машара кхокха»,— аьннад новкъоста К. У. Черненко. — Толам бахбе цу символаз аллача дийнча нааь. Кхана доагІача дийнагІа шоаш маьрша баьергхиларах тешаш торо кхоачийта лаьттан тІа беззмо баргиганна наьга».

Ека Бибигула оаз!

Сцене тІа хоза тоам болаш, куст долаш, беземе нзалсагІа. Зал гІазакъаха, цацьнина, тамаш еш я кІаьдача, дега чура йоагІача хозача оазаца цо доаача вахарах дизза долча иллех.

Из концерт луш яр «СССР а Казахски ССР а Паччахьалкхен премий лаурет йола СССР халкъа артистка Бибигуль Тулегенова.

ПІейтта шу даьнна мара ядар Бибигуль Тулегенова цун да веннача хана. Семипалатински цІекоза йолча комбината балха эттар из. ЧІоагІа езарлар цун новкъосташта, ше хьалвацар дІачакдоккха гІертаи йола, нагаца Іемерзэ хила хоз кхувайоагІа йоІ. ХІьата оаь геттара хоза яр цун. Шерача цхьарча арсеншарашIаьда бІаьстан мух хьескача сапа уйлане болхар ладугІарош, шоай вахарца эггара хьамсарагІа хона йола мелуташ дагаухар церна цу хана, цІенача уйлаша хьалдузар дегаш, хиш оттар бІаргашка. Наттa Іотхъан болаш яр цун оаз халкъа иллаца бузаш болаш, цІеначча дега тІаро йоагІаш из хиларах, хІьата из цу хана, кхьметтел, актерски говзал Іомаеча деша а яІІацар.

— Бакъда, Бибигуль художественни самодеятельностех хьинара дакъа лоацаш яр. Халкъа иллеш дика деха хоаш хилерах, из вкийтар городарча художественни самодеятельноста хьакарe. ЧІоагІа дика аьлар цо цига казахий халкъа иллеш. Шавар рекзе а хинна, хьалкара премий цунна хьоланар.

ДІахо йодача хана, кхелрузкъе а хинна дикача сагах, цІейезана йоазонхочох Серебряковна Галина Иосифовнах кхьйттар из. Галина Иосифовна ше цхьан хана илли оалаш хиннар, Европерчa дикагІболча хьехархоше хьийка яр.

— Мама, ладугІал ушан оазага, — йоахар Галина Иосифовнас, пианистка йолча ший наьнага. — ГІорвьнна йола итальянка, вай замаи иллиалархо Галли Курги дагаухийт сона укха...

Денош дІаухар чуйбина къахьегаш. Атта хьаІомадора Бибигула, хьехархочо шийна хьахар. Серебряковас хьехаш шу даьнначул тІехьагІа дикка лакхъалар Бибигула иллиаларa говзал.

Алма-Ата хьалар долчё хана тІехдиже аьлар цо «БІаьстан оазаш» яхаш йола Штрауса вальс. Хьахархоше консерваторе деша оттар дийхар цунгара.

ТІом йисте баьнначул тІехьагІаре кана ха яр из. ДІадоладелар студенчески вахар, йоккхе музыка йоазилга, говзал лаигъалга, масса а ог1орахьера къагаргІоалаш «казахий дошо ганс».

Ленинграда конференц хиннача хана (цига гулбенна бар ерригача Совзара дикагІа бола иллиаларзой) Бибигуль Тулегеновас аьлар деррнгача дунен тІарча оперни репертуара хазагІчарех лоархІаш йола Верди «Риголетто» яхача оперцара Джильда арк, Рахманинова, Чайковски романсаш. Дукха хе ьъккар Бибигула, дикалетар хиннача нела, тІоарам детташ, сцена тІара дІа цо йоагІташ. Театра солистка хиначун тІехьагІа Тулегеновас хазагІа йола партеш оал: Верди «Травиата» яхача оперцара Виолетта парти, «Риголетто» яхачунцара Джильда парти, Моцарта «Дон Жуанацара» Церлина парти, Брусиловски «Кыз-Жибекацара» Жибека парти, «Енлик-Кебек» яхача Жубановай оперцара «Еник»...

Дукхача тайпара я иллиаларочун концертин репертуар. Эрсий а доазув дехьара а классически произведенеш, советски композиторий, дукхача СССР халкъий, доазув дехьарча мехкий иллеш. Вай дуйга къилааш дазача мехка дукхазача моттигашка хиннай Бибигуль Тулегеновe ший концерташца. Доккхача толамашца чакхдийнад цун уж. Концертин программаш баьхан долаш СССР Паччахьалкхен премий цунна. Итале, Англе, Франце, Финлянда, Швеце, Венгре, ГДР, Польше, Египте, Канаде, Инде, Алжире, Вьетнаме, Сире, Ливане дукхача дукхача наха дІаьхдаь тІоараш дийттад цун хозача оаз хьалоацаш.

Ек цІена, бона Бибигула оаз, наха самоІам, гІозам, хьинар тел цо.

К. САРСЕМБАЕВ,
Абая цІерагІча Казахски паччахьалкхен операн балетан Академически театра артист.

АРАДАЬННАД КЕРДА КНИЖКАШ

«Операци сатоссаш дІайолергхьа» яхаш да Нохч-ГІалгІай книжни издательствос керда теха арадаьнна художественно-документальни повесть. Цун авторашa — Магомадов Хьамид Магомадовичас Горлов Александр Георгиевичаь книжка тІа дувц 1942 шера аьхки КъулбаседаКавказ, цунца нхьагa Нохч-ГІалгІайче а болаш, лораеш хиннача вай эскарга хинна хала хьал. Советски Іаьдала Кавказа халкъаш дукъала даха гІийртай укказа гитлеровцаш «пхелагІа колонна вІалагІа а теха Дина Іаьналаш, цІур юкъебахьар, нхааш телар, диверсеш яр. Омар-паша керте а волаш бандаш вІашагІъехкар — цу деррнгача бІехача хІамах вайда яцаш лейнаб моастагІчо, Кавказера Советски Іаьдала кІийле дохаяро.

Цу халача хьала тІа Іалаьмате боккха болх чакхбаьнхаб советски чекисташен НКВД бІухоши Пате гІулакха, халкъашта юкъерча вежарий доттагІала цІенашта тешаме болча пар бирсагІа волча моастагІачун тийша балхаш гучадаьхад. Укх книжка тІа дувц моастагІчунца лоаттабеча цу къовсаме майрал а делал а хьекха бола НКВД болхлойи самообороны отрядашера коммунистаиш комсомольцаши.

Документальни материалах ядаь из книжка дешачо чІоагІа санаердам эшаргбоаш а, вай мохк лораяьрех вайна хоаш дар ихь тІа шердеш а да.

Керда арадаьнна из книжка кестта доха дІакхоачаргда республика тикашкен кисошкен.

* * *

«Социализм дегІаенача заманчухь Нохч-ГІалгІай АССР экономика дегІаяр» яхаш да Зоев Сулайн Османовича яздаь керда книжка.

Цу тІа автора йоккхача фактически материала тІа социализм дегІаенача хана республика экономика керттера доакъош — промышленность, юрта боахам, транспортни бувлам — дегІаххувлача, къахьетамхой материальни хьал-торо тоаеча вайна шаргІаьнарош хьехкад.

Книжка тІа кепатехача материалех боккха пайда эцарга экономически дешаех лекцеш ешача лектораши, пропагандисташи, политинформаторашен, ишта мутІарерча книжкаш ешарашен.

С. ШАДИЕВ.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

23 ИЮНЬ

С. М. Кирова цІерагІа культурни салаІарен парк. 9 сахьат даьлча дайз болх беш хургъя аттракционаш. 10.00. «Ма хоза да ер дуне» яха радиоконцерт. 13.00. Массови ловзараш, сакъердаме состязанеш. 18.00. «Харцахьа лелрах ккувшбоагІарий белхтоккам» яха лекци. 20.00. «Дуне а вай зама а» яха кинофестиваль.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 8.00. «УнахцІено» яхача группа заняти. 10.00. Болх беш я аттракционаш ловзоргий автоматаши. 19.00. Заводской района художественни самодеятельноста концерт. 19.30. Абая цІерагІча Казахски Паччахьалкхен операн балетан Академически театра гастролаш.

Химиков культура Дворец. 17.00 «Лачкъаргах лувз стихаш» яха утренник. 17.00. «Массаза бец даьлаш — массаза ва сагъ» яха беседа. 18.00. «Къулбаседа Кавказе гІолла» яха кинообозрени.

24 ИЮНЬ

С. М. Кирова цІерагІа культурни салаІарен парк. Советски кагирхой Ден хетадаь массови салаІар. 9.00. Болх беш я атракционаш. 10.00. «ДоттагІаен иллеш доах кагирхошa» яха радиоконцерт. 11.00. Спортивни яхьаш. 16.00. Духовой оркестра концерт. 17.00. Барзкъий моделаш гойтар. 18.00. «Зама» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт. 20.00. Гойтаргда мультфильмаш.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 10.00. Болх беш я аттракционаш ловзорий автоматаша. 11.00. Болх беш я «Фальтийн приключенейк дувцп тІа» яха киноклуб. 19.30. Абая цІерагІча Казахски Паччахьалкхен операн балетан Академически театра гастролаш. 19.30. Болх беш я «ВІашагІкхетар» яха дискоклуб. 20.30. Гойтаргда хроникально-документальни фильмаш.

Н. К. Крупской цІерагІа культура Дворец. 13.00. Баркъаш дахарен тегарен коллективай творчески отчет. 15.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха берий кинотеатр.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

АВИАПАССАЖИРИЙ ТЕРКАМГА!

КІиран 1—2—4—6 деношка ТУ-134 яхача самолетаца № 6505 йола рейсаш ю Грозный — Нукус — Алма-Ата яхача маршрутагІа. Грознера хьалгІотт 16 с. 25 м. яьлча. ПаргІатта тІаховша моттигаш я.

КІиран 1—3—5—7 деношка 12 с. 00 м. яьлча Грозный — Симферополь — Львов яхача маршрутагІа № 6513 йола рейсаш ю ТУ-134 яхача самолетаца. ПаргІатта тІаховша моттигаш я.

КІиран 2—3—5—7 деношка ТУ-154 яхача комфортабельни кемаца, хьычекхьа Іе ца йоссаш, рейсаш ю Грозный — Ленинград яхача маршрутагІа. Грознера хьалгІотт 12 с. 00 м. яьлча. ПаргІатта тІаховша моттигаш я.

Грознера аэропорт.

Кагий нахи мехкарийи!

№ 4 йолча Грозненски юкъерча профессионально-техническа училище 1984—1985 дешара шера дешархой деша дІачуэцалга дІахойт укх профессех:

1. Мехкдаьттен газа боккхача скважинашта эксплуатационни разведочни буруш тохача буралщика гІонча, 2-ча разряда электросварщика болх бе а ховргдолаш.
Дешара ха — 1—3 шу.
2. Буровойшта гІулакх дена йола электромонтер.
Дешара ха — 3 шу.
3. Электрогазосварщик.
Дешара ха — 3 шу.
4. Слесарь-авторемонтник.
Дешара ха — 1—3 шу.
5. Химически анализа лаборант (нефтяной).
Дешара ха — 3 шу.
6. Топограф-геодезист.
Дешара ха — 1—3 шу.

Училище деша дІаэц 8—10 класс чакхъьаьккха кагий нахи мехкарийи, эскарера цІабаьхка бІухой.

Училище кийчъю «Грознефть» объединенера кадраш. Деша богІача хана дешархой Іалашбу нах боацаш обмундированеца, кхачанца, учебникашца, общежитеца, городской транспортаца лела льготаш я.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, вокально-инструментальни ансамбль, предметни кружокаш, спортивни секцеш: шийлойгІаме кІалтохаргагІа латар, волейбола, баскетбола, встола тІарча теннис. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагІа доагІача юкъерча алапех 33—50 процент ахча кара дІател. Училище деша вагІаш нькъа ха къахьетама стажаца дІалоарI. Дешар хьехаш ба юкъера технически лакхера образовани йола мастераш.

Училища кхо курс чакхъьаьккха а йистебоалаш дІалуш йола экзаменаш толаза дІаена а болча кагирхошта юкъера образовани яккхарах долен профессегІа квалификаци ения долен диплом дІалу. ТІехдика дешаш училище чакхъьакхча дешархой лакхерчен юкъерча специальни дешара заведенешка деша хьожабу.

Училище чакхъьаьккхараш [illegible] болх бе хьожабу город Грозне.

Деша отта безам болчо училище хьачулу директора цІерагІа ер документаш: заявлени, дийна хиларa тешал, вахача моттигера справка; ваь ха тІайола тешал е паспорт, 6 фотокартечка 3х4 размер йолаш. Документаш хьачуийлу хІара дийнa 8 сахьат даьлча дена 16 сахьат даллалца.

Занятеш дІайолалу 1984 шера 1 сентябре.

Хьамсара доттагІий! Тха училище деша духа!

На чакхъьаьккхачул тІехьагІа оашош хержача специальностагІа йоккха говзал йола болхлой хургда шоах, хІьата юкъете образовани а хургъя шун.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок, автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж совеча кхаччалца.

ТЕХНИКУМЕ ДЕША ДІАЭЦ

Грозненски мехкдаьтта техникуме дІахойтаду 1984—1985 дешара шера деша изт дІакхача хилар дийнахьарчен заочни отделенешка укх специальностех:

— скважинашта тохкамаш дара геофизически методаш (алхха дийнахьарча отделене);
— пайдане сахкалаш доахна моттигаш лахара а тахкара а геофизически методаш (алхха дийнахьарча отделене);
— мехкдаьттан газови скважинашта эксплуатаци яр (дийнахьарча а заочни а отделенешка);
— цІи ялара дукъалара техникен хьерамалех (алхха дийнахьарча отделене);
— мехкдаьттан газови скважинашка буруш тоар (дийнахьарчен заочни отделенешка);
— мехкдаьтта промысловни хими (алхха дийнахьарча отделене).

Дийнахьарча отделенешка деша дІаэц юкъерча образоване школах бархІи итти класс чакхъьаькха нах. Заочни отделене деша дІаэц юкъерча образоване школа итт класс чакхъьаькха нах.

ДЕШАРА ХА ДИЙНАХЬАРЧА ОТДЕЛЕНЕ УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ:

— скважинашта тохкамаш дара геофизически методаш, пайдане сахкалаш доахна моттигаш лахара а тахкара а геофизически методаш, цІи ялара дукъалара техникен хьерамален — 3 шуи 6 бутти;
— мехкдаьттан газови скважинашта эксплуатаци яр — 3 шуи 10 бутти;
— мехкдаьттан газови скважинашка буруш тохар — 3 шуи 10 бутти.

ЗАОЧНИ ОТДЕЛЕНЕ ДЕШАРА ХА:

10 класс чакхъьаьккхарий — 3 шу.
Техникуме деша боагІараша заявленеш хьачулу:
а) дийнахьарча отделене — 1 июне дена 31 июле кхаччалца;
б) заочни отделене — 3 мае дена — 10 августа кхаччалца.

ДЕША ОТТАРАША ДІАЛУ ЭКЗАМЕНАШ:

а) дийнахьарча отделене — 1 августа дена 20 августа кхаччалца;
б) заочни отделене:
— 10 июне дена 20 июне кхаччалца — 1 период;
— 10 июле дена 20 июле кхаччалца — 2 период;
— 10 августа дена 20 августа кхаччалца — 3 период.

8 КЛАСС ЧАКХЪЬАККХАРАША:

математика (дувцаш), эрсий меттах (диктант).

10 КЛАСС ЧАКХЪЬАККХАРАША:

математика (дувцаш), литературах эрсий меттах (сочинени).

Экзаменаш йоацаш дийнахьарча а заочни а отделенешка деша дІаэц.

1. 8 класс чакхйоаккхаш хестора грамота (лист) еннараш е юкъера школа чакхйоаккхаш дошо е дото медаль еннараш, юкъера профессионально-техническа училищаш чакхйоахача хана тІехдика дешара диплом деннарах, хІьата ишта юкъера школа чакхйоаккхача хана «Цхьадола предметаш Іомадеча хана къаьстта доккхий толамаш дахарах» яха хестора грамота еннараш, нагахьа санна цу предметех экзаменаш дІаяла езаш иле.

2. Штаташка сокращени еш далаеа вохийташ, унахцІено бахьан долаш а ха чакхъаьлла СССР Герзашцарча НІзлий, СССР Паччахьалкхен кхерамзален Комитета органашкара, СССР чурча гІулакхий органашкара мукъабоалийта эскараш, прапорщикаш, мичманаш сверхсрочни гІулакх деш хинна бІухой (мукъабоалийначул тІехьагІа ши шу дІадаьлалца).

3. Экзаменаш йоацаш хьалц заявленеш хьаьца ха чакхъяла дикь ди хьалха документаш хьачудала кхоавар дешарах лоача документий конкурсага хьежна бархІ шера е итт шера школа чакхйоаккхаш оценкаш «4», «5» аьнна бола нах укх специальностех:

— пайдане сахкалаш доахна моттигаш лахара а тахкара а геофизически методаш;
— скважинашта тохкамаш дара геофизически методаш;
— мехкдаьттан газови скважинашта буруш тохар;
— мехкдаьттан газови скважинашта эксплуатаци яр;
— цІи ялара дукъалара техникен хьерамален.

Заявлени хьачулу директора цІерагІа цунна ер документаш а долаш:

бархІ шера е итт шера дийша хилара документ (подлинники); вахача моттиге дарбан-профилактически учреждене енна (№ 086/у йолча формагІа) йола медицински справка (справка бланки техникумера дІаэца йиш я); къахьетама книжка тІара хьаийца, предприяте кулгалхочо печать тоІаь выписка хила еза практически болх баь стаж йолаш; бараш заочно деша боагІараши; направлени, предприяте хьожабаь деша баьхкараша; пхиь фотокарточка (корта тІа хІамa йоацаш, 3х4 см боарам болаш дезаш); ваь ха тІайола тешал е паспорт, военни билет е приписной тешал деша воагІачо ше хьахьокха деза.

Деша боагІараша зьорхІа 1 июле дена 25 июле кхаччалца болх беш хургъя экзаменаш дІаяла вах кийчбара йола курсаш.

Заявленеш хьа а ийю, из кхетар хатта йиш а я укх адресагІа: г. Грозный, Клары Цеткина цІерагІа улица, 14/53, кабинеташ 120, 106, телефона номер 2-63-09.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 ИЮНЬ

12.15 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
12.25 — «Са паччахьалкхен салте».
12.55 — Киножурнал.
13.05 — «Шуи наьхатех». Концерт (нохчий меттала).

24 ИЮНЬ

10.05 — Самодеятельни художественни кхоаллама республикански телевизионни хьакар.
12.15 — Х. Нурадилова цІерагІча Нохч-ГІалгІай драматически театра спектакль.

25 ИЮНЬ

16.50 — «Нийсарло» (нохчий меттала).
17.20 — Телефильм.
17.20 — «Спортивни Нохч-ГІалгІайче» (нохчий меттала).
17.55 — Сийлахь-йоккха котало яьнна 40 шу дизарга. «Сталинграде баьча тІема оагІонаш». Фильм 1-гІа.
18.35 — «Говраш лелаяр — кхоане йола отрасль» (нохчий меттала).
19.00 — Киножурнал.
19.10 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.30 — «Горец» яхача совхоза коллектива республика алдарлоаца вІашагІкхетар.

РАДИО

23 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.22 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачий программа (гІалгІай меттала).
8.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
10.15 — «Атеист» яха радиожурнал (нохчий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Къонах» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «Критически тІаргІа тІа». Радиожурнал (гІалгІай меттала).
12.40 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче».
13.00 — «Хаьрна дезар хардадац аьнна. Косбенера госпедаш». Фердал дезьарча кхьаьнта дола мою (эрсий меттала).
15.15 — «ХХ-ча бІаьшерал ритмаш» яхача циклара передача (эрсий меттала).
16.00 — «Комтаза Іуйреннаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — «Музыкальни почта» (гІалгІай меттала).

УКВ

17.00 — Сийрана музыкальни программа.
17.41 — Концерт.
18.10 — С. Дишнина иллеш.

24 ИЮНЬ

СОВЕТСКИ КАГИРХОЙ ДИ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачий программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана хоза хета ашарах» (эрсий меттала).
11.20 — «Советски кагирхой денна хетаь йола музыкальни программа (эрсий меттала).
16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.20 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Илланца доттагІий дахарийна». Концерт (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — «Нана дІаоаш Дандаьё» яхача японски вокальни концерта.
17.20 — Хьахара ритмаш.
17.33 — Халкъа музыка.
18.01 — Концерт.

25 ИЮНЬ

7.20 — «Вайшара новкъаьер болх беш я» (гІалгІай меттала).
7.30 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — Передачий программа (эрсий меттала).
8.18 — Передачий программа (гІалгІай меттала).
8.21 — Лора хьехамаш. «Шуна цІагІара аптечка» (эрсий меттала).
8.31 — Іуйранара концерт (гІалгІай меттала).
9.15 — «Бригадни подряд болх беш я». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
9.30 — «Тхога яздур». Кхьахатий обзор (гІалгІай меттала).
9.45 — КПСС ЦК июньски (1984 шера) решенеш — вахаре «Кхетамца кхеваш комплексно кхеадкацдар» (нохчий меттала).
16.00 — Передачий программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Мелодияхьа хьалха да Нохч-ГІалгІай радиони телевидени инструментальни ансамбли солисташи (нохчий меттала).
16.25 — Моттигерча авторий стихаш (нохчий меттала).
16.40 — «Халкъа контроль болх беш я» (гІалгІай меттала).
18.0 0 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Реклама (эрсий меттала).
18.30 — «Кагирхой вахар» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — «Сох хьай доттагІа лархІа». Ш. Светлова иллий поэзи.
17.40 — Иллеш дІаоаш И. Усманова.
18.04 — Ахмах дена иллеш.
18.43 — Нохч-ГІалгІай музыка концерт.

Хоттам

Тахан хуьцалуш морхаш а йолаш, делкъел тІехьагІа дикъувнъаш е вешта догІа а делхаш, малхбоалехьара секунде 7—12 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гІолла 21—26, Грозне 24—26 градус йІовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоанем лоймен хуьцалуш кхоаьленаш а йолаш, цхьаццанахьа лоацача хана догІа а делхаш, бе-беча оагІонашкахьра секунде 3—7 метр сиха мух а хьекхаш, фегара температура, бийсанна 10—15, деношка кхоана — 22—27, ломма — 18—23 градус йовхал а йолаш ха лата тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактера — 2-45-57; редактера заместителя — 2-85-07; белхтоккха секретаре — 2-84-88; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадув шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00145. «Грозненский рабочий» издательстве типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2813.